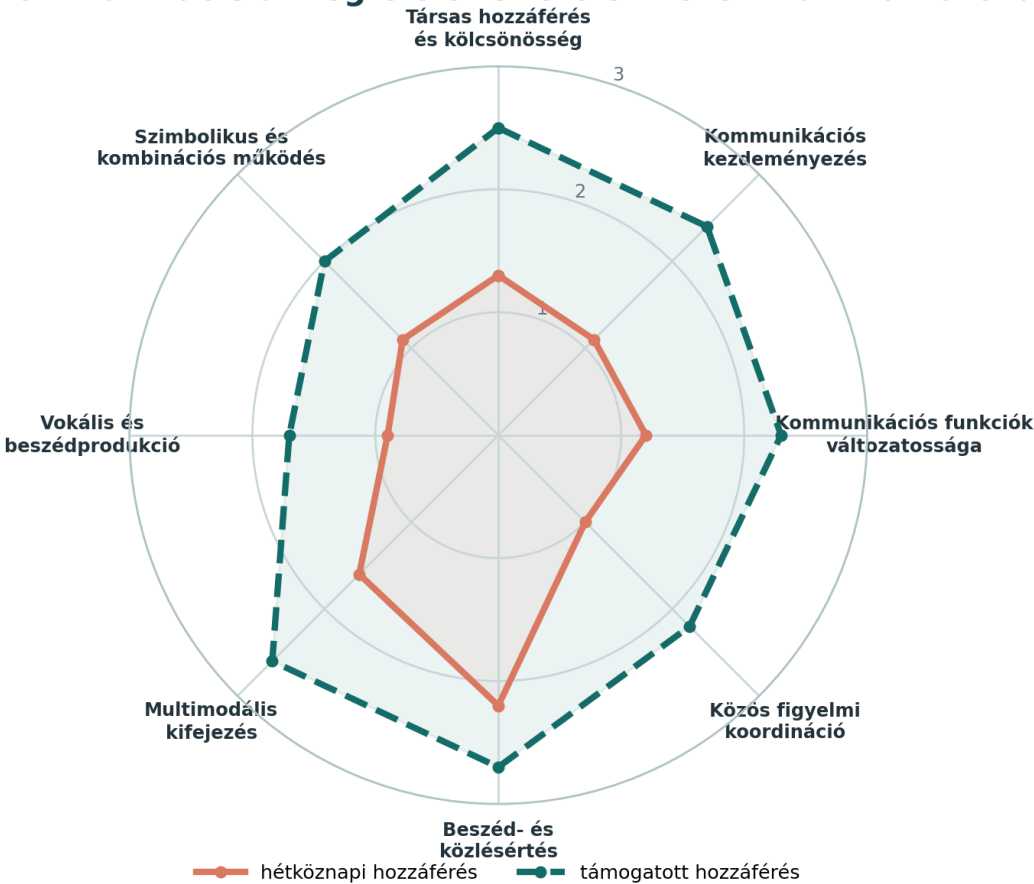

Korai nyelvi-kommunikációs mintaprofilok 0-3 éves korban

Kommunikációs fejlődésükben támogatást igénylő csecsemők és kisgyermekek logopédiai megfigyeléséhez

A korai profil nem azt mutatja meg, mire nem képes a gyermek, hanem azt, hogyan válik észrevehetővé és hozzáférhetővé a kommunikációja.

A kommunikáció a megfelelő feltételek között válik láthatóvá

partner: ismerős felnőtt | helyzet: örömteli rutin | állapot: nyugodt | kulcs: multimodális hozzáférés

KOMMUNIKÁCIÓS REPERTOÁR - MINTAPÉLDA

12 alaprofil | 3 hozzáférési réteg | készségvesztési kártya | 0-3-as hozzáférési skála | példaesetek | kitölthető lapok

Dobos Károly
logopédus-gyógypedagógus

Az anyag célja

A profilok szerkesztett munkahipotézisek. Nem validált tipológiák, nem diagnosztikai kategóriák, és nem helyettesítik a komplex logopédiai, fejlődési, audiológiai vagy teamvizsgálatot.

A 0-3 éves korosztály kommunikációs fejlődése gyorsan változik, erősen partner- és helyzetfüggő, és jóval a beszélt szavak előtt megkezdődik. A megfigyelés ezért nem szűkülhet a szószámra. Láthatóvá kell tenni a testjelzést, hangadást, gesztust, tárgyhasználatot, képet, AAK-t, megértést, közös figyelmet, koordinációt és szimbolikus működést is.

Mit tesz láthatóvá a rendszer?

- Mit kezdeményez a gyermek, és milyen kommunikációs funkciókat tud elérni?
- Mennyit ért meg beszédből, cselekvésből, tárgyból, gesztusból és képből?
- Milyen kommunikációs módokat használ spontán, illetve támogatással?
- Mennyit változik a profil partner, helyzet, állapot és válaszforma szerint?
- Mely vizsgálati kérdést és környezeti támogatást jelöli ki a mintázat?

A profil nem gyermek-típusokat jelenít meg

Egy gyermek egyszerre több profil jegyeit mutathatja. A csillag idővel és akár egy napon belül is változhat. A cél nem a besorolás, hanem a következő, ellenőrizhető szakmai kérdés megfogalmazása.

Korai támogatás: A hozzáférhető kommunikációs eszközök és a családközpontú korai intervenció megkezdését nem szükséges egy végleges diagnózisig halasztani.

Tartalom

Fejezet	Oldal
Az anyag célja	2
A csillagdiagram nyolc tengelye	4
Pontozás és a két hozzáférési vonal	5
Kommunikációs repertoár és hozzáférési feltételek	6
Életkori hangsúlyok és megfigyelési szabályok	7
1. Átfogó korai nyelvi-kommunikációs hozzáférési nehézség	8-9
2. Főként testi-állapoti jelzésekre épülő kommunikáció	10-11
3. Egyéni és partnerfüggő kommunikációs jelek	12-13
4. Erősebb megértés - nehezebb önálló megfogalmazás	14-15
5. Beszédprodukciónak a korlát - erősebb multimodális és szimbolikus tudás	16-17
6. Korai szavak és mondatformák - rejtett megértési eltérés	18-19
7. Ismételt és egész nyelvi egységekre támaszkodó kommunikáció	20-21
8. Szűk kommunikációs funkciók	22-23
9. Közös figyelmi és triadikus koordinációs egyenetlenség	24-25
10. Szimbolikus és reprezentációs szervezési nehézség	26-27
11. Helyzet- és szabályozásfüggő kommunikációs hozzáférés	28-29
12. Többnyelvű, elosztott korai kommunikációs repertoár	30-31
A. Hallási hozzáférés	32
B. Szenzoros, testi és szabályozási feltételek	33
C. Motoros, vizuális és AAK-hozzáférés	34
Készségvesztés - figyelmeztető kártya	35
A 12 alaprofil gyors összehasonlítása	36
Életkori példatár	37
Hatlépéses használati folyamat	38
Kitölthető csillagdiagram	39
Kitölthető megfigyelőlap	40
Szakmai háttér és források	41-42

A csillagdiagram nyolc tengelye

A tengelyek ugyanazok maradnak minden profilnál. Nem életkori tesztételeket, hanem funkcionális hozzáférést írnak le.

1. Társas hozzáférés és kölcsönösség Észleli és alakítja a kölcsönös ritmust; válaszol, visszatér, bevon vagy elfogadja a partner belépését a számára hozzáférhető módon.

2. Kommunikációs kezdeményezés Önállóan indít közlést testjelzéssel, hanggal, gesztussal, tárggyal, képpel, AAK-val vagy szóval.

3. Kommunikációs funkciók változatossága Kér, elutasít, választ, segítséget kér, folytatást vagy szünetet jelez, megoszt, kommentál, javít vagy információt keres.

4. Közös figyelmi koordináció Összekapcsolja a partnert és az érdekes tárgyat vagy eseményt - nem kizárólag szemkontaktussal.

5. Beszéd- és közlésértés Szavak, egyszerű közlések és rutinok jelentéséhez hozzáfér; a megértést cselekvéssel és választással is megmutathatja.

6. Multimodális kifejezés Több jelzési módot használ és szükség szerint összehangol: test, hang, gesztus, tárgy, kép, AAK és beszéd.

7. Vokális és beszédprodukció Változatos hangadást, szótagot, szót vagy mondatformát hoz létre; a kivitelezés érthetősége és terhelhetősége külön megfigyelendő.

8. Szimbolikus és kombinációs működés Tárgy, kép, gesztus és szó jelentését reprezentációként használja; jelentéselemeket játékban vagy közlésben összekapcsol.

Nem külön tengely: A partner, a helyzet, a szabályozási állapot, a hallás, a látás, a motoros hozzáférés és a többnyelvűség minden tengely értelmezési feltétele.

Pontozás és a két hozzáférési vonal

A pont nem fejlettségi osztályzat. Azt rögzíti, mennyire hozzáférhető az adott működés a megfigyelt feltételek között.

Jelölés	Értelmezés
0	Az adott működés a megfigyelt helyzetekben még nem volt azonosítható.
1	Erős partneri támogatással vagy egyetlen jól ismert helyzetben jelenik meg.
2	Ismerős partnerrel és rutinban többnyire hozzáférhető.
3	Önállóan, funkcionálisan és többféle helyzetben is megjelenik.
N	Nem volt megfelelően megfigyelhető, vagy az adott életkorban még nem értelmezhető.

Miért két vonal?

Folytonos vonal: Spontán, hétköznapi hozzáférés az adott partnerrel és helyzetben.

Szaggyatott vonal: Optimálisan támogatott hozzáférés több idővel, megfelelő modalitással és érzékeny partnerrel.

Minden pont mellé írjunk példát

- Mit tett pontosan a gyermek?
- Milyen helyzetben és kivel történt?
- Milyen kommunikációs módot használt?
- Spontán vagy milyen támogatással jelent meg?
- Mennyi várakozási időt kapott, és mi változtatta meg a teljesítményt?

Értelmezési szabály: Ne a csillag területét vagy összpontszámát hasonlítsuk más gyermekéhez. A mintázat alakját, a két vonal távolságát és ugyanazon gyermek időbeli változását értelmezzük.

Kommunikációs repertoár és hozzáférési feltételek

A csillag alatt két vizuális réteg segít megérteni, miből áll össze a gyermek kommunikációja és milyen feltételek között válik hozzáférhetővé.

Kommunikációs repertoársáv

Jel	Jelentés
Kitöltött jel	A gyermek a mintapéldában spontán használja az adott kommunikációs módot.
Színes körvonal	Az adott mód támogatással, modellezéssel vagy hozzáférhető térbeli strukturálás mellett megjelenik.
Halvány körvonal	A megfigyelt helyzetekben még nem jelent meg; ez nem bizonyítja, hogy a gyermek nem tanulhatja meg.

A sáv elemei: testjelzés | hangadás | gesztus | tárgy | kép | AAK | szó

Hozzáférési feltételsáv

Partner: Kivel olvasható és sikerebb a kommunikáció?

Helyzet: Mely rutinban, játékban vagy gondozási eseményben jelenik meg?

Állapot: Milyen éberség, terhelés, fáradtság vagy testi közérzet mellett?

Kulcs: Mely hozzáférési tényezőt kell külön ellenőrizni: hallás, látás, motorika, AAK vagy nyelvi környezet?

Lényeg: A kommunikációs mód nem hierarchikus rangsor. A beszéd, gesztus, kép és AAK egymást kiegészítő hozzáférési csatornák lehetnek.

Életkori hangsúlyok és megfigyelési szabályok

Életkori szakasz	Kiemelt megfigyelés
0-12 hónap	Állapotszabályozás, kölcsönös időzítés, hang- és mozgásjelzések, társas orientáció, rutinok felismerése.
12-24 hónap	Kommunikációs szándék, gesztusok, funkciók, szóértés, közös figyelmi koordináció, első szimbólumok.
24-36 hónap	Önálló kezdeményezés, szó- és szimbólumkombinációk, javítás, szimbolikus játék, helyzetek közötti hozzáférés.

Öt megfigyelési szabály

- Koraszülött gyermeknél rögzítsük a korrigált életkort is.
- Legalább két partnerrel és több természetes helyzetben gyűjtünk mintát.
- Fogadjuk el a beszéd-től független válaszformákat, és próbáljuk ki az AAK-t.
- A fejlődési normát tájékoztató keretként, ne merev kapuként használjuk.
- A család megfigyeléseit és a gyermek saját preferenciáit a profil központi adatának tekintjük.

Mit jelent a változás?

Fejlődés lehet a gyakoribb kezdeményezés, egy új kommunikációs funkció, a megbízhatóbb visszautasítás, a több partnerrel elérhető jel, a támogatott és spontán vonal közeledése, vagy az AAK önállóbb használata. Nem csak a beszélt szavak száma számít.

Időbélyeg: Minden diagramon szerepeljen a megfigyelés dátuma. Ebben az életkorban néhány hónap alatt jelentős, de nem feltétlenül egyenletes változás történhet.

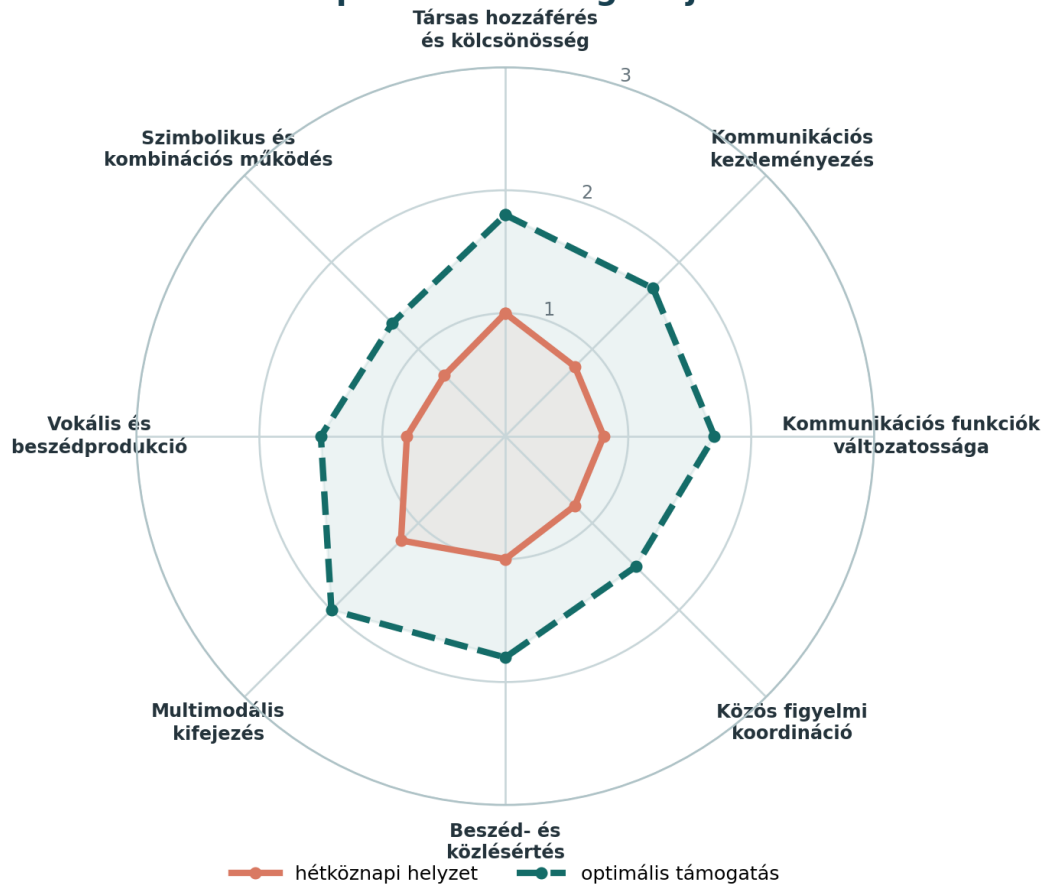
1. profil: Átfogó korai nyelvi-kommunikációs hozzáférési nehézség

Több korai kommunikációs területen bizonytalan vagy erősen támogatásfüggő hozzáférés

20 hónapos gyermek

Jellemzés: A gyermek jelzései több területen ritkák, finomak vagy nehezen értelmezhetők. A beszédértés, a kezdeményezés, a funkciók, a közös figyelmi koordináció és a szimbolikus működés egyaránt támogatást igényelhet. A profil nem mondja meg az okot: a hallás, a látás, a mozgás, a szabályozási állapot és az általános fejlődési kép külön vizsgálandó.

1. profil mintadiagramja

partner: ismerős felnőtt | helyzet: rövid, örömteli rutin | állapot: nyugodt állapot | kulcs: hallás, motorika és AAK

KOMMUNIKÁCIÓS REPERTOÁR - MINTAPÉLDA

Jellegzetes diagramalak: A csillag több tengelyen kicsi, de támogatással minden irányban tágul; a multimodális jelzések relatív erősséget mutathatnak.

Mit figyelhetünk meg?

- A felnőtt gyakran csak a helyzetből következtet arra, mit szeretne vagy mit utasít vissza a gyermek.
- A jelzések hosszabb várakozási idővel, ismert rutinban vagy mozgásos játékban válnak egyértelműbbé.
- A gyermek cselekvéssel és testjelzéssel többet mutat, mint közvetlen felszólításra.
- A beszédre adott válasz ingadozó; a vizuális és tárgyi támpontok segíthetnek.
- A támogatott csillag tágulása arra utal, hogy a környezet módosítása fontos hozzáférési tényező.

1. profil: gyakorlati értelmezés

Levente húsz hónapos. Édesanyja a testének megfeszítéséből, a fej elfordításából és egy rövid hangadásból felismeri, ha szünetet kér. Szabad helyzetben ritkán kezdeményez, de a kedvelt hintajáték megállításakor a felnőtt felé fordul, hangot ad és megérinti a hinta kötelét. Ha a felnőtt vár, majd két tárgyat felkínál, következetesen választ.

Értelmezés

A kis spontán csillag önmagában nem bizonyít alacsony kommunikációs szándékot vagy megértést. Levente hozzáférése növekszik, amikor a partner felismerhető rutint, szünetet és cselekvéses választ biztosít. A több területet érintő sérülékenység miatt komplex fejlődési és szenzoros-motoros vizsgálat szükséges.

További vizsgálati irány

- Hallásvizsgálat és a beszédhangokhoz való hozzáférés megfigyelése csendben és zajban.
- Természetes kommunikációs minta legalább három rutinból, családi videóval kiegészítve.
- Kommunikációs funkciók és módok feltérképezése beszéd nélkül.
- Mozgásos, vizuális, orális-motoros és általános fejlődési tényezők teamvizsgálata.
- Támogatáshatás: várakozás, választás, tárgyi jel, kép és korai AAK összevetése.

Fejlesztési és környezeti prioritások

- A gyermek minden következetes jelzésére gyors, kiszámítható és jelentést adó partneri válasz.
- Napi rutinokban több lehetőség kérésre, visszautasításra, folytatásra és szünetre.
- Megbízható igen/nem, választás és segítségkérés kialakítása multimodális eszközökkel.
- Rövid, örömteli kölcsönös helyzetek építése a gyermek érdeklődésére támaszkodva.
- Korai AAK próbája a beszédfejlődésre való várakozás nélkül.

Kerülendő következtetés: Ne azonosítsuk a kevés beszédet vagy a nehezen olvasható jelzéseket kommunikációs szándék, gondolat vagy tanulási lehetőség hiányával.

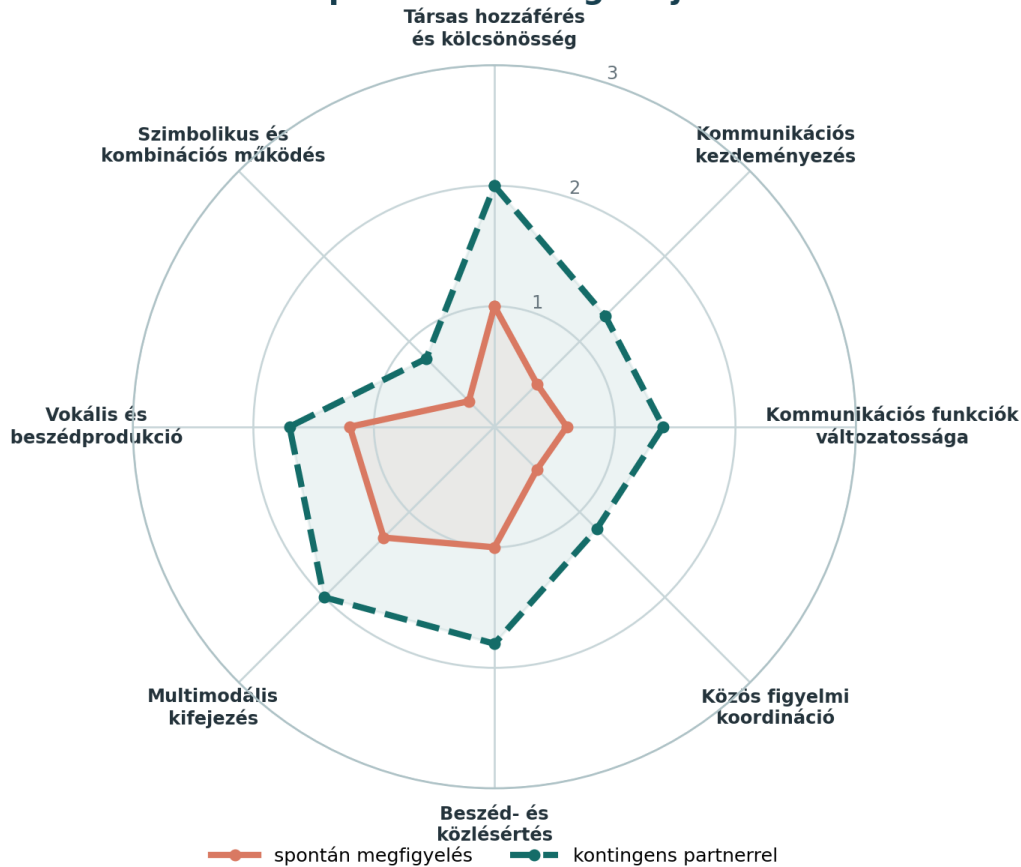
2. profil: Főként testi-állapoti jelzésekre épülő kommunikáció

A gyermek állapota és preferenciája látható, a szándékos jelzés még nehezen különíthető el

14 hónapos gyermek

Jellemzés: A gyermek örömet, diszkomfortját, érdeklődését vagy elutasítását testmozgással, izomtónussal, sírással, hangadással, közeledéssel és elfordulással jelzi. A partner feladata nem az, hogy ezeket jelentés nélküli viselkedésként kezelje, hanem hogy ismétlődő mintákat keressen és kiszámítható választ kapcsoljon hozzájuk.

2. profil mintadiagramja

partner: érzékeny, ismerős partner | helyzet: gondozási és mozgásos rutin | állapot: jóllakott, éber állapot | kulcs: testjelzések funkciója

KOMMUNIKÁCIÓS REPERTÓÁR - MINTAPÉLDA

Jellegzetes diagramalak: A testjelzések és hangadás erősebbek, míg a kezdeményezés, funkciók és szimbolikus működés keskenyebb; kontingens partnerrel látható tárgyalás jelenik meg.

Mit figyelhetünk meg?

- A gyermek másként mozog vagy vokalizál folytatás, megállít és kellemetlenség esetén.
- A jelzést a közeli gondozó érti legpontosabban; idegen partner számára kevésbé olvasható.
- A felnőtt kontingens válasza után a jelzés idővel ismétlődőbbé és célzottabbá válhat.
- A közvetlen kérdésnél többet mutat természetes gondozási vagy játékos rutinban.
- A szabályozási állapot erősen befolyásolja, hogy a gyermek mennyi információt tud adni.

2. profil: gyakorlati értelmezés

Lili tizennégy hónapos. Pelenkázáskor lábait megfeszíti és elfordítja a fejét, amikor szünetre van szüksége. Édesapja megáll, megnevezi a szünetet, majd vár. Néhány másodperc múlva Lili ellazul és a felnőtt keze felé mozdul. A család több helyzetben is felismeri ezt a váltakozó 'állj - mehet' mintát.

Értelmezés

Lili jelzései még szorosan kapcsolódnak testi állapotához, de a partner következetes válasza már kölcsönös kommunikációs ciklust hoz létre. A cél nem egy előírt gesztus kikényszerítése, hanem az autonómia és az oksági tapasztalat erősítése: a jelzésem hat a másik emberre.

További vizsgálati irány

- Állapotjelzések videós megfigyelése etetésben, gondozásban, játékban és átmenetekben.
- A jelzés előzménye, formája, partneri válasza és következménye.
- Látási, hallási, mozgásos és fájdalomi tényezők áttekintése.
- Éberségi szint, alvás, étkezés és szenzoros terhelés hatása.
- Mely partneri válasz teszi ismételterőbbé és egyértelműbbé a jelzést?

Fejlesztési és környezeti prioritások

- A testjelzések közös családi szótárának elkészítése konkrét példákkal.
- Megállás, folytatás, még, kész és segítség funkcióinak természetes modellezése.
- Várakozási idő és azonnali, érthető következmény biztosítása.
- A visszautasítás tiszteletben tartása és megbízhatóbb jelének közös kialakítása.
- Gesztus, tárgyi jel vagy egygombos AAK fokozatos felkínálása, elvárás nélkül.

Kerülendő következtetés: Ne tekintsük a testi jelzést pusztán viselkedési problémának, és ne várjunk konvencionális jelre ahhoz, hogy a gyermek üzenetét komolyan vegyük.

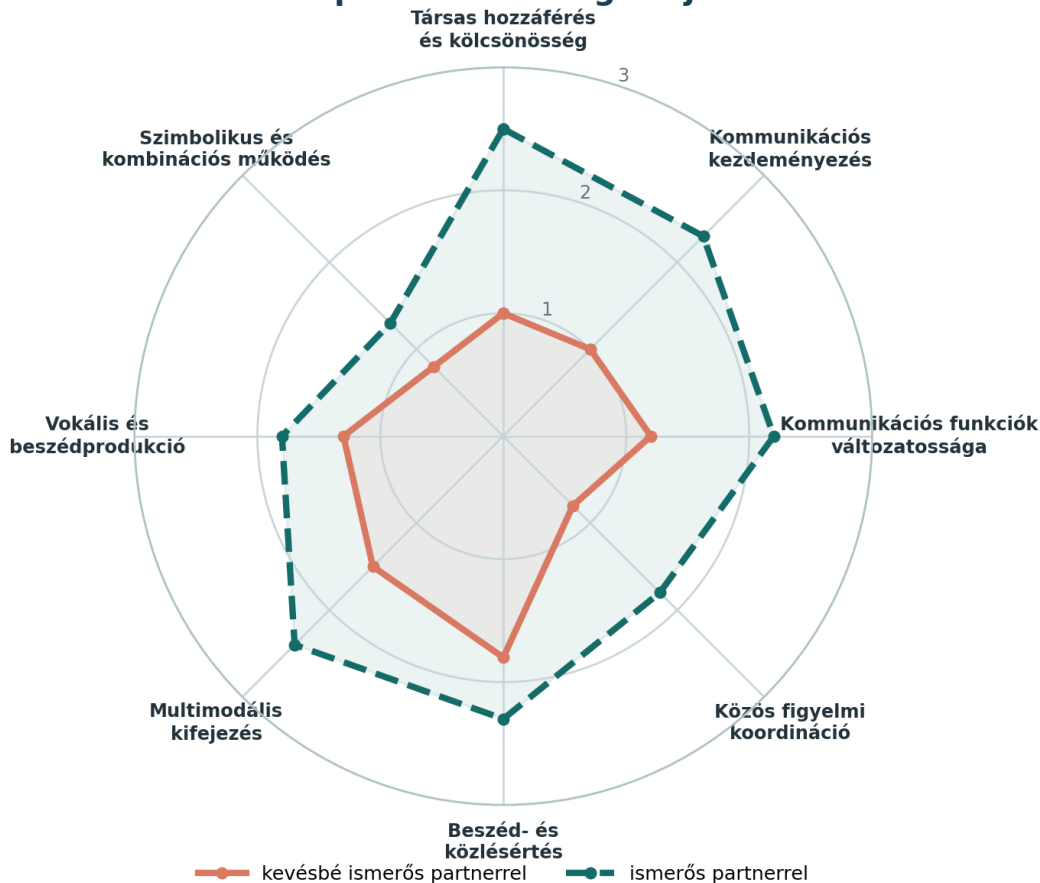
3. profil: Egyéni és partnerfüggő kommunikációs jelek

A kommunikációs szándék felismerhető, de a jel jelentését főként a közeli partnerek ismerik

25 hónapos gyermek

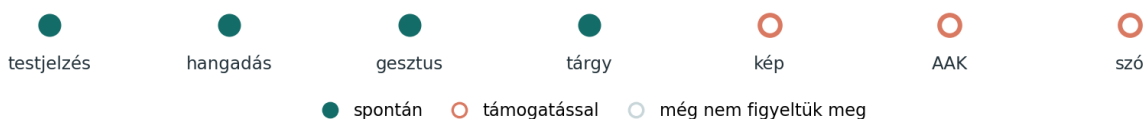
Jellemzés: A gyermek következetesen használhat kézhúzást, tárgyátadást, sajátos hangot, mozdulatot vagy tekintet-testtartás kombinációt. Ezek valódi kommunikációs jelek lehetnek, de jelentésük nem mindig érthető új partner számára. A fejlesztés feladata a meglévő jel megerősítése és közösen érthetőbb alternatívával való bővítése.

3. profil mintadiagramja

partner: családtag | helyzet: ismert napi rutin | állapot: biztonságos kapcsolat | kulcs: jel közös értelmezése

KOMMUNIKÁCIÓS REPERTOÁR - MINTAPÉLDA

Jellegzetes diagramalak: A két vonal között nagy partnerhatás látható; ismerős emberrel a kezdeményezés, funkciók és multimodális kifejezés lényegesen hozzáférhetőbb.

Mit figyelhetünk meg?

- A család pontosan érti a jelzést, a bölcsődében azonban gyakori a félreértés.
- A gyermek ugyanazt a partnert keresi, aki a jelrendszerét már ismeri.
- Félreértéskor fokozhatja a hangerőt, ismételheti a cselekvést vagy feladhatja a közlést.
- Modelladás után képes lehet képpel, gesztussal vagy AAK-val kiegészíteni az egyéni jelet.
- A partnercsera nagyobb teljesítményváltozást okoz, mint maga a feladat.

3. profil: gyakorlati értelmezés

Máté huszonöt hónapos. Ha inni szeretne, anyja csuklóját megérinti, majd a konyha felé indul. Otthon ezt mindenki érti, a bölcsődében azonban a mozdulat gyakran kapcsolatkeresésnek tűnik. Amikor a kulacs képét a megszokott jelzés mellett modellezzik, Máté néhány hét alatt önállóan is odanyújtja a képet.

Értelmezés

Máté kommunikációs szándéka és funkcionális tudása erősebb, mint amit az új partnerrel rajzolt csillag mutat. A különbség nem egyszerűen 'szociális hiány', hanem közös jelrendszer hiánya is. A képi jel nem lecseréli, hanem szélesebb körben érthetővé teszi a meglévő közlést.

További vizsgálati irány

- Családi jelésszótár és természetes videóminták gyűjtése.
- Azonos funkció megfigyelése közeli és kevésbé ismerős partnerrel.
- Félreértésre adott reakció és kommunikációs kitartás.
- Gesztus, tárgyjel, fotó, szimbólum és AAK hozzáférhetőségének próbája.
- A bölcsődei és otthoni válaszok összehangolása.

Fejlesztési és környezeti prioritások

- A meglévő egyéni jelek elfogadása és következetes jelentésük dokumentálása.
- Közösen érthető második jel hozzáadása, nem az eredeti jel kioltása.
- Azonos partneri válaszok kialakítása otthon és intézményben.
- Kommunikációs javítás tanítása: újramutatás, másik jel, kép vagy segítségkérés.
- Az új partnerek fokozatos bevonása biztonságos, sikeres helyzetekben.

Kerülendő következtetés: Ne nevezzük a kézhúzást vagy tárgyátadást nem kommunikációnak csak azért, mert nem konvencionális vagy nem mindenki számára azonnal érthető.

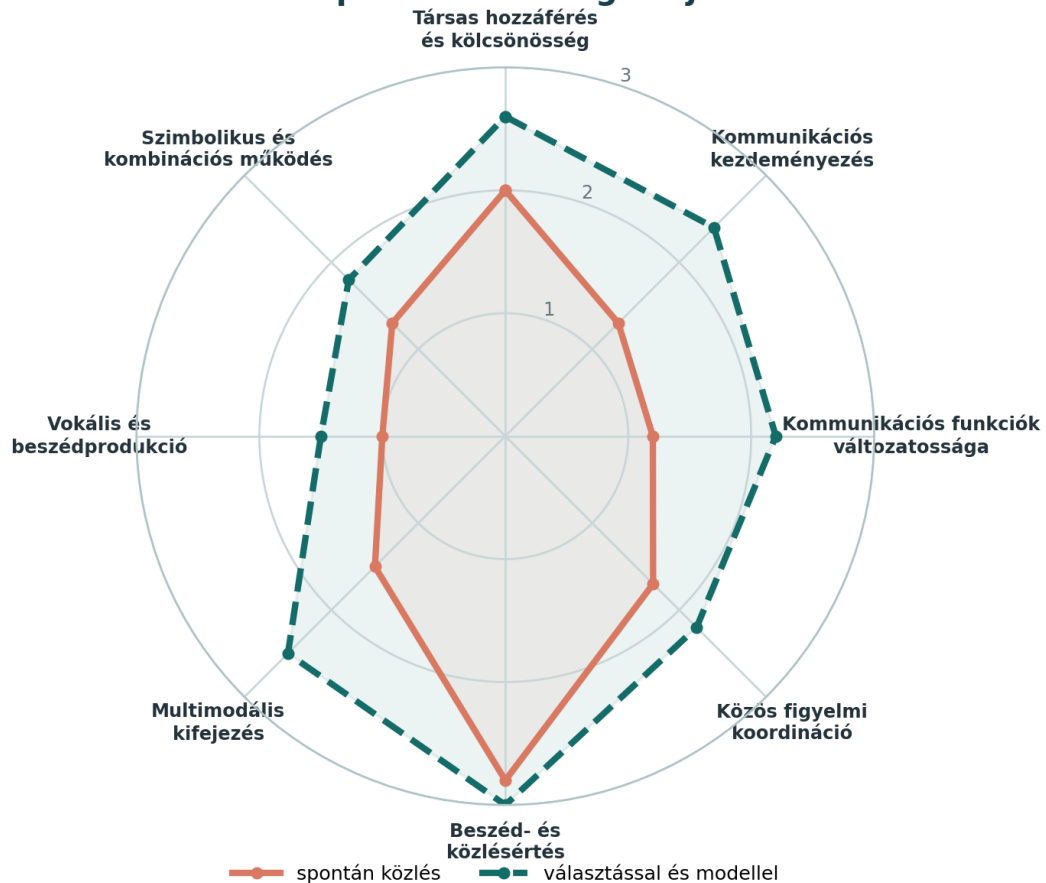
4. profil: Erősebb megértés - nehezebb önálló megfogalmazás

A gyermek cselekvéssel és választással többet mutat, mint önálló közlésben

27 hónapos gyermek

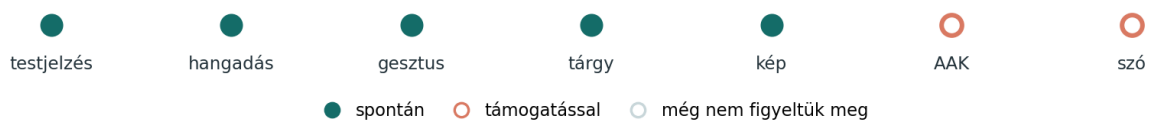
Jellemzés: A gyermek pontosan végrehajthat instrukciókat, megtalálhatja a megnevezett tárgyat és felismerheti a jelentést, de saját közlése rövid vagy nehezen előhívható. A megértés és a kifejezés külön vizsgálata segít elkerülni, hogy a kevés önálló szó alapján alulbecsüljük a nyelvi tudását.

4. profil mintadiagramja

partner: ismerős felnőtt | helyzet: cselekvéses feladat | állapot: hosszabb válaszidő | kulcs: választás és mondatmodell

KOMMUNIKÁCIÓS REPERTOÁR - MINTAPÉLDA

Jellegzetes diagramalak: A megértési tengely magas, miközben a kezdeményezés, a funkciók és a beszédprodukció bemetszést mutat; támogatással a kifejezés tágul.

Mit figyelhetünk meg?

- A gyermek választásból pontos, de nyitott kérdésre nem vagy röviden válaszol.
- Ismeretlen tárgyat utasítás alapján megkeres, önállóan azonban nem nevezi meg.
- Mondat- vagy gesztusmodell után gazdagabb közlés jelenik meg.
- A válaszidő növelése és a kérdések ritkítása javítja a teljesítményt.
- A beszéd és AAK együttes modellje csökkentheti az előhívási terhelést.

4. profil: gyakorlati értelmezés

Sára huszonhét hónapos. A 'Tedd a kicsi macit a dobozba!' kérést pontosan végrehajtja, és képen is kiválasztja a cselekvést. Arra, hogy 'Mit csinál a maci?', nem válaszol. Amikor a felnőtt azt kezdi: 'A maci...', Sára hozzáteszi: 'bent', majd a képi mondatávon is kiválasztja a két elemet.

Értelmezés

A diagram a receptív és expresszív hozzáférés különbségét teszi láthatóvá. Sára nyelvi tudása nem írható le az önálló szóprodukción alapján. Ugyanakkor meg kell vizsgálni, hogy az önálló közlés nehézségében szóelőhívási, nyelvi tervezési, beszédmotoros vagy helyzeti tényező dominál-e.

További vizsgálati irány

- Szó- és mondatértés cselekvéses, képi és tárgyi válasszal.
- Nyitott, választásos és mondatkezdéssel támogatott közlés összevetése.
- Gesztusos, képi, AAK- és beszédes válaszcsoportok.
- Szóelőhívási és beszédmotoros tényezők elkülönítése.
- Spontán nyelvi minta játékokban, nem csak kérdés-válasz helyzetben.

Fejlesztési és környezeti prioritások

- A megértésre épülő, de nem vizsgáztató kommunikációs helyzetek.
- Mondatkezdések, vizuális kombinációk és természetes modelladás.
- Önálló kezdeményezés kivárása, a gyors kérdéssorok csökkentése.
- AAK biztosítása a beszéddel párhuzamosan.
- Rövid, funkcionális kombinációk bővítése kérésen túl megosztásra és kommentálásra is.

Kerülendő következtetés: Ne következtessünk a rövid közlésből automatikusan gyenge megértésre, és ne alakítsuk a foglalkozást folyamatos utánmondatássá.

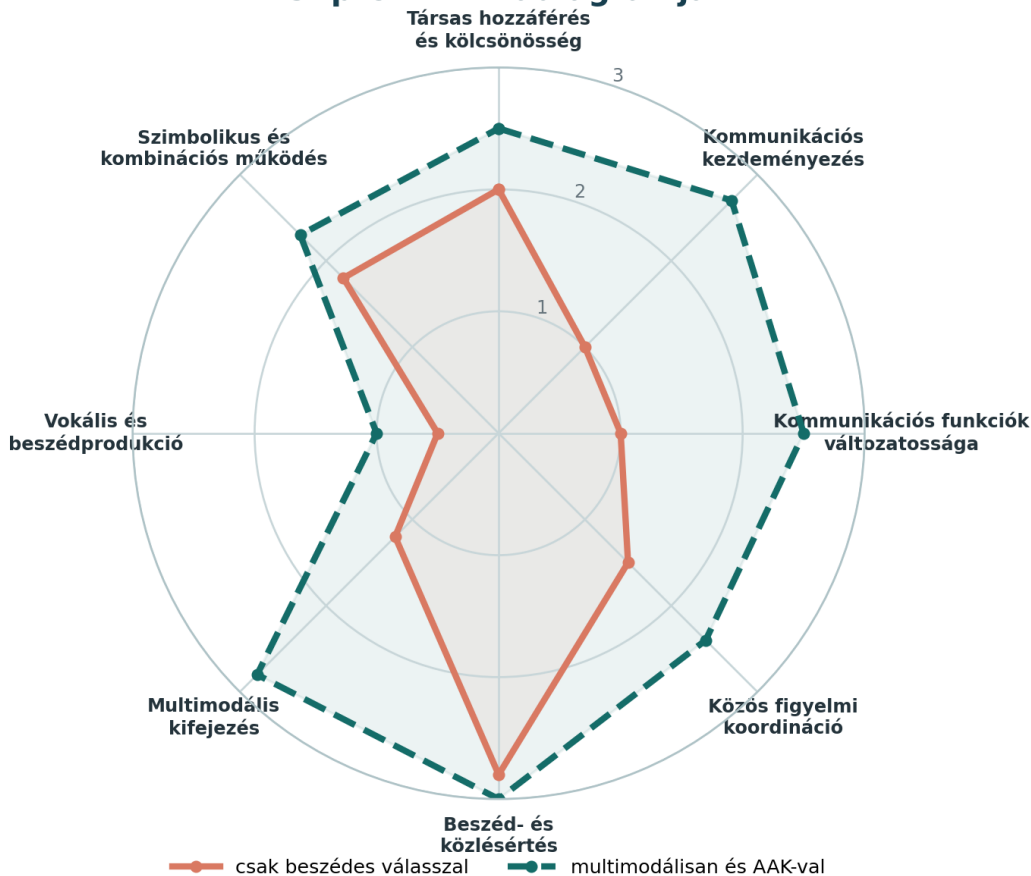
5. profil: Beszédprodukciós korlát - erősebb multimodális és szimbolikus tudás

A vokális-beszédmotoros hozzáférés szűkebb, mint a gyermek megértése és közlési tartalma

32 hónapos gyermek

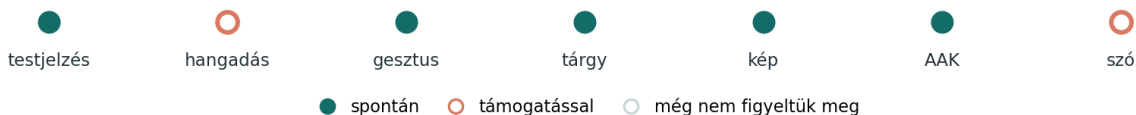
Jellemzés: A gyermek többet ért és szeretne közölni annál, mint amit hangadással vagy beszéddel meg tud valósítani. A hangalak, a beszédmozgás tervezése, a kivitelezés, a rezonancia vagy az érthetőség nehézsége miatt a kizárólag beszédalapú megfigyelés torz képet adhat. AAK és természetes gesztusok azonnal szükséges hozzáférést biztosíthatnak.

5. profil mintadiagramja

partner: türelmes partner | helyzet: választás és közös játék | állapot: beszédnyomás nélkül | kulcs: beszédmotoros és AAK-felmérés

KOMMUNIKÁCIÓS REPERTOÁR - MINTAPÉLDA

Jellegzetes diagramalak: A megértés, multimodális kifejezés és szimbolikus működés magasabb, a vokális-beszédprodukciós tengely mélyen bemetszett; AAK-val nagy tágulás látható.

Mit figyelhetünk meg?

- Kép vagy tárgy segítségével pontosan közöl, beszédben azonban kevés vagy nehezen érthető alakot használ.
- Ugyanaz a szó különböző próbálkozásokban eltérően hangzik, vagy hosszabb szóban romlik a kivitelezés.
- A félreértés kommunikációs fáradást és a közlés feladását okozhatja.
- Beszédkényszer nélkül több kezdeményezés és hosszabb kommunikációs lánc jelenik meg.
- A gyermek a szimbólumokat kombinálhatja akkor is, amikor hangalakot még nem tud létrehozni.

5. profil: gyakorlati értelmezés

Áron harminckét hónapos. A járműveket pontosan csoportosítja, és két képből összeállítja, hogy 'piros busz'. Beszédben többnyire egy bizonytalan magánhangzós alakot használ. Amikor nem értik, a képet megmutatja, majd a felnőltre néz. A képi rendszerrel kér, tiltakozik, kommentál és két elemet is összekapcsol.

Értelmezés

Áron kommunikációs és fogalmi tudását a beszédprodukció jelentősen elfedi. A csillag két vonala megmutatja, hogy a multimodális válaszadás nem 'könnyítés', hanem a valódi tudás mérésének feltétele. A beszédmotoros vizsgálat és az AAK nem egymás alternatívái: párhuzamosan szükségesek.

További vizsgálati irány

- Hallás, orofaciális működés, hangkészlet, szótagstruktúra és beszédmozgás vizsgálata.
- Következetesség, utánzás, prozódia és szóhossz hatásának megfigyelése.
- Nyelvi megértés beszédet nem igénylő válaszformában.
- AAK-hozzáférés: látás, kézhasználat, elérési pontosság és szimbólumértés.
- Kommunikációs funkciók összevetése beszéddel és multimodálisan.

Fejlesztési és környezeti prioritások

- Azonnal elérhető, robusztus és motiváló AAK-rendszer biztosítása.
- A beszédpróbálkozások elfogadása anélkül, hogy minden közlést utánmondatáshoz kötnénk.
- Javítási stratégiák: mutató, kép, gesztus, újrapróbálás és partneri visszaellenőrzés.
- Beszédmotoros célok szakirányú vizsgálat alapján, funkcionális szavakkal.
- A hosszabb, összetettebb közlések támogatása AAK-ban is.

Kerülendő következtetés: Ne kössük az AAK bevezetését előfeltételekhez, és ne azonosítsuk a nehezen érthető beszédet gyenge nyelvi vagy fogalmi tudással.

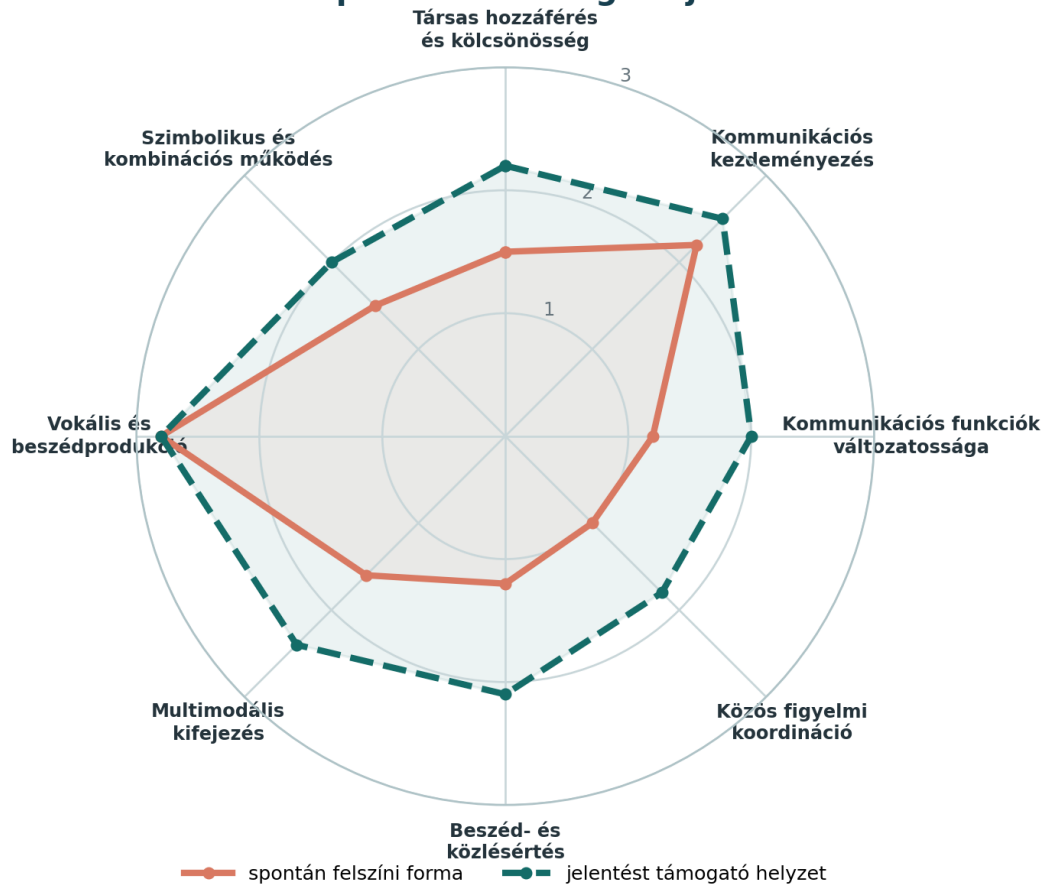
6. profil: Korai szavak és mondatformák - rejtett megértési eltérés

A látványos nyelvi forma mögött egyenetlen jelentés, funkció és helyzeti alkalmazás állhat

29 hónapos gyermek

Jellemzés: A gyermek sok szót, számot, betűt, márkanévet, dalt vagy teljes mondatformát használhat. A látványos produkció miatt könnyű általánosan magas nyelvi szintet feltételezni, miközben a hallott közlések megértése, a jelentések rugalmas használata és a partnerhez igazított közlés egyenetlen lehet.

6. profil mintadiagramja

partner: közös érdeklődésű partner | helyzet: feliratok és rutinok | állapot: kevés kérdés | kulcs: forma-jelentés összekapcsolása

KOMMUNIKÁCIÓS REPERTOÁR - MINTAPÉLDA

Jellegzetes diagramalak: A vokális-beszédprodukció és egyes ismert formák erősek, miközben a megértés, a funkciók és a közös figyelmi koordináció bemetszést mutat.

Mit figyelhetünk meg?

- Pontosan megnevez tárgyakat vagy feliratokat, de a velük kapcsolatos egyszerű kérdésre bizonytalanul válaszol.
- Hosszabb mondatformát használhat, amely nem teljesen illeszkedik az aktuális helyzethez.
- A szókincs látványosabb, mint a kommunikációs funkciók változatossága.
- Képi és cselekvéses támponttal pontosabb megértés mutatkozik.
- A gyermek a felsorolást vagy megnevezést kapcsolatkezdeményezésként is használhatja.

6. profil: gyakorlati értelmezés

Nelli huszonkilenc hónapos, felismeri és kimondja több bolt nevét. Az utcán azt mondja: 'Pékség, nyitva tartás'. Arra, hogy mit veszünk ott, nem válaszol. Amikor édesanyja kenyeret mutat és megjegyzi: 'A pékségben kenyeret veszünk', Nelli a következő alkalommal már a bolt és a kenyér képét egymás mellé teszi.

Értelmezés

A beszélt forma erősség, amely hídként használható a jelentéshez. Nem helyes azonban a pontos megnevezésből teljes mondatértésre következtetni. A vizsgálatban külön kell választani a forma felismerését, a fogalom megértését, a kommunikációs funkciót és az új helyzetben való alkalmazást.

További vizsgálati irány

- Megnevezés, tárgyfunkció, kategorizálás és cselekvéses megértés összevetése.
- Ismert és új megfogalmazású instrukciók.
- A spontán mondatformák helyzeti funkciójának elemzése.
- Visszakereső, választásos és nyitott kérdések elkülönítése.
- A betű- és feliratérdeklődés, illetve a nyelvi jelentés kapcsolatának megfigyelése.

Fejlesztési és környezeti prioritások

- A gyermek erős formai érdeklődésének használata közös jelentésalkotásra.
- Szó - tárgy - cselekvés - élmény összekapcsolása természetes helyzetekben.
- Kevesebb vizsgáztató kérdés, több kommentáló és bővítő partneri válasz.
- A kommunikációs funkciók bővítése megnevezésen túl választásra, megosztásra és segítségre.
- A megértés rendszeres ellenőrzése nem beszédes válaszformában is.

Kerülendő következtetés: Ne tekintsük a sok szót, a felnőtt mondatot vagy a korai felirattelismerést automatikusan teljes nyelvi megértésnek.

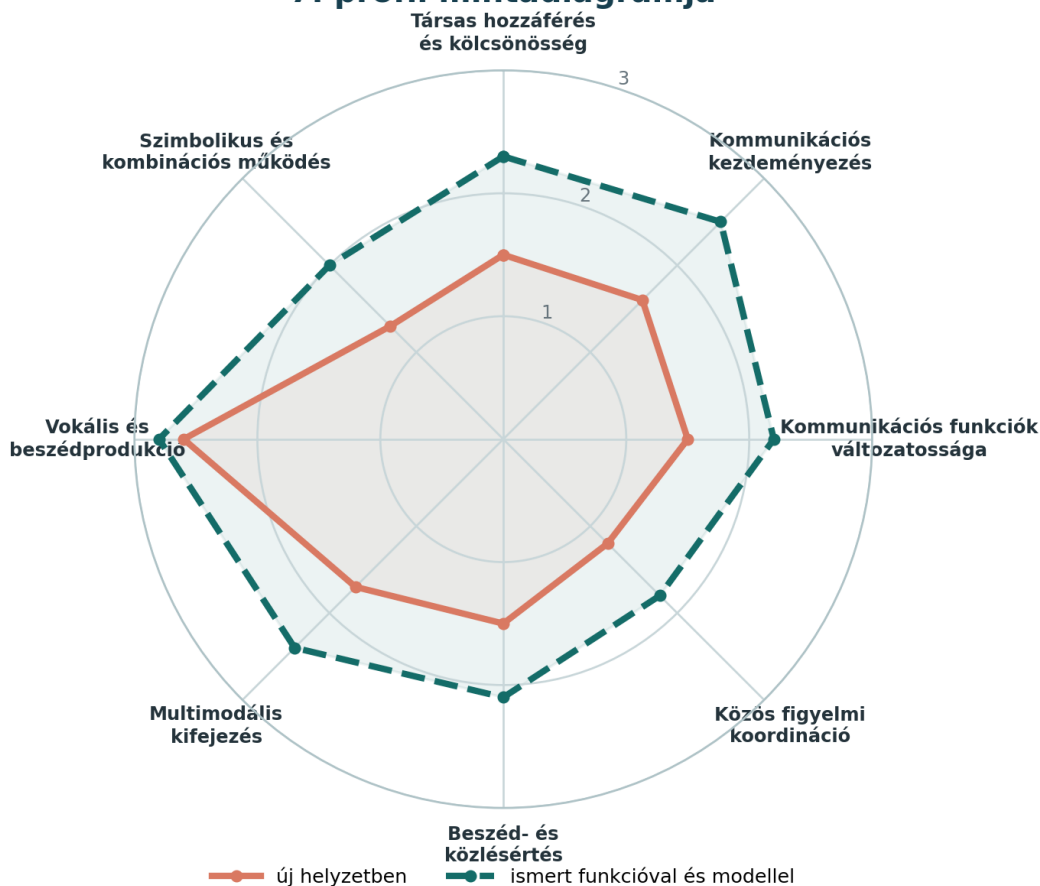
7. profil: Ismételt és egész nyelvi egységekre támaszkodó kommunikáció

A korábban hallott forma valódi funkciót hordozhat, rugalmas alakíthatósága külön vizsgálendő

33 hónapos gyermek

Jellemzés: A visszatérő idézet, dallam, kérdésforma vagy teljes fordulat nem feltétlenül jelentés nélküli. Jelezhet kérést, tiltakozást, örömet, bizonytalanságot vagy egy ismert esemény előrejelzését. A szakmai feladat az aktuális funkció feltárása és új, rugalmasabb közlési lehetőségek modellezése.

7. profil mintadiagramja

partner: jelentést ismerő partner | helyzet: ismert és új helyzet összevetése | állapot: sürgetés nélkül | kulcs: funkcióelemzés

KOMMUNIKÁCIÓS REPERTOÁR - MINTAPÉLDA

Jellegzetes diagramalak: Ismert helyzetben a beszédprodukció és kezdeményezés erősebb, új helyzetben a funkciók, megértés és kombinációk szűkülnek.

Mit figyelhetünk meg?

- Ugyanaz a mondat több, egymással rokon helyzetben ismétlődik.
- A prozódia, a testtartás és a következmény segít megérteni a közlés funkcióját.
- Ismert rutinban gazdagabb, új helyzetben rövidebb vagy kevésbé pontos a kommunikáció.
- A gyermek részleteket cserélhet az ismert egységben, ha hozzáférhető modellt kap.
- A pontos ismétlés mögötti szó- és mondatértés egyenletlen lehet.

7. profil: gyakorlati értelmezés

Bence harminchárom hónapos. Amikor egy játék elromlik vagy segítségre van szüksége, azt mondja: 'Szerelő bácsi hamarosan érkezik'. A család felismeri, hogy ez segítségkérés. A felnőtt elfogadja a mondatot, rámutat a segítség szimbólumára, és modellezi: 'Segítség, elromlott.' Bence később a két formát együtt kezdi használni.

Értelmezés

Bence ismételt mondata funkcionális és értékes közlés. Nem szükséges leállítani vagy figyelmen kívül hagyni. Ugyanakkor a diagram arra hívja fel a figyelmet, hogy az elemek jelentését, az új helyzethez igazítást és a spontán kombinációt külön kell megfigyelni; egyetlen elméleti szakasz nem állapítható meg néhány idézet alapján.

További vizsgálati irány

- Ismételt egységek gyűjtése helyzettel, proszódiaival, partneri válasszal és következménnyel együtt.
- Azonos funkció több formával és azonos forma több helyzetben.
- Szó- és mondatértés cselekvéses ellenőrzése.
- Módosíthatóság új tárggyal, személlyel vagy kommunikációs céllal.
- AAK, gesztus és beszéd együttes használata a funkció tisztázására.

Fejlesztési és környezeti prioritások

- Az ismételt forma jelentésének elfogadása és visszaigazolása.
- Rövid, funkcionálisan illeszkedő modellek adása közvetlen ismétlési elvárás nélkül.
- Az egész egység bővítése és variálása természetes helyzetekben.
- A megértés és a rugalmas alkalmazás külön támogatása.
- A családi és intézményi értelmezések összehangolása.

Kerülendő következtetés: Ne tekintsük az ismétlést automatikusan jelentés nélkülinek, de ne következtessünk a pontos felidézésből automatikusan teljes és rugalmas nyelvi megértésre sem.

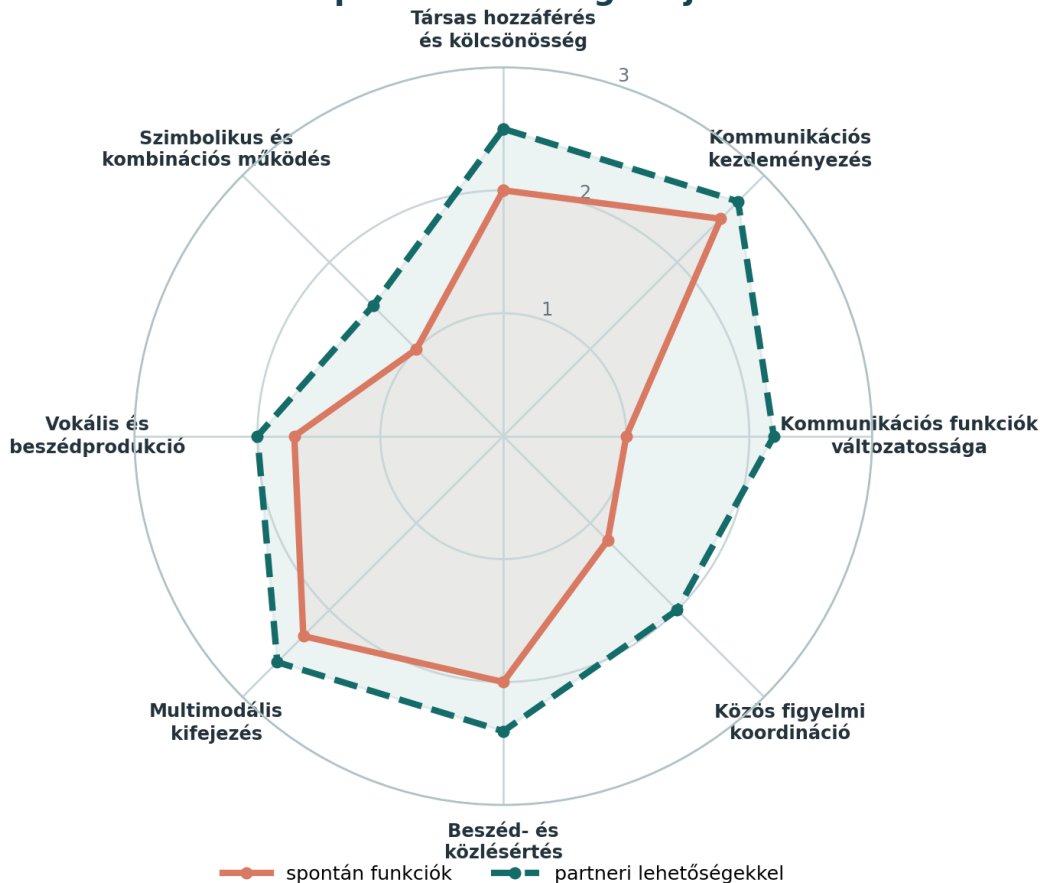
8. profil: Szűk kommunikációs funkciók

A gyermek hatékonyan kér vagy tiltakozik, de ritkábban oszt meg, kommentál, kér segítséget vagy pontosít

24 hónapos gyermek

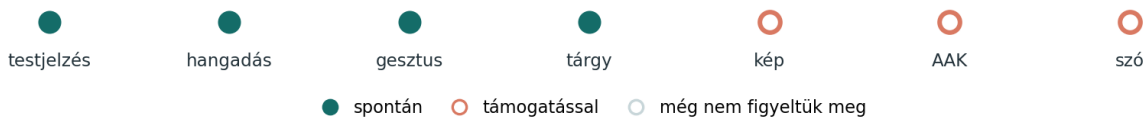
Profiljellemezés: A gyermek kommunikációja lehet gyakori és hatékony, miközben főként tárgy vagy tevékenység megszerzésére, illetve elutasításra szolgál. A profil nem a kérés csökkentését célozza, hanem annak feltárását, van-e hozzáférhető eszköz segítségkérésre, megosztásra, kommentálásra, választásra, bizonytalanságra és javításra.

8. profil mintadiagramja

partner: válaszkész partner | helyzet: mindennapi választás és játék | állapot: elegendő idő | kulcs: funkciók bővítése

KOMMUNIKÁCIÓS REPERTOÁR - MINTAPÉLDA

Jellegzetes diagramalak: A kezdeményezés és multimodális kifejezés relatíve erős, a funkciók változatossága és a közös figyelmi megosztás bemetszett.

Mit figyelhetünk meg?

- A gyermek sokszor kezdeményez, de főként tárgyért vagy tevékenységért.
- Érdekes eseményt ahhoz képest ritkábban mutat meg a partnernek, mint amilyen gyakran kér.
- Félreértéskor tiltakozik, de nincs megbízható javítási vagy segítségkérő eszköze.
- A környezet gyorsan teljesíti a szükségleteit, ezért kevés természetes alkalom marad más funkciókra.
- Partneri kommentálással és AAK-moddal új funkciók jelenhetnek meg.

8. profil: gyakorlati értelmezés

Zalán huszonnégy hónapos. Naponta sokszor odaviszi a buborékfújót a felnőtthez, és határozottan jelzi, ha nem kér egy ételt. Amikor egy nagy buborék kipukkan, örül, de nem vonja be a partnert. A felnőtt a még! képet modellezi és gesztussal segít, majd együtt figyelik a buborékot. Zalán később maga is odanyújtja a képet egy különösen nagy buboréknál.

Értelmezés

Zalán kommunikációs szándéka erős; a szűkebb csillagrész a funkciók repertoárját mutatja, nem az érdeklődés vagy kapcsolódási vágy hiányát. Fontos megvizsgálni, hogy a gyermeknek volt-e modellje és hozzáférhető eszköze a kevésbé közvetlen következménnyel járó funkciókhoz.

További vizsgálati irány

- Kérés, visszautasítás, választás, segítség, megosztás, kommentálás, kérdezés és javítás.
- Funkciók megjelenése különböző partnerekkel és modalitásokban.
- A környezet kommunikációs lehetőségeinek és gyors elővételezésének megfigyelése.
- Érdeklődés megosztása szemkontaktus-követelmény nélkül.
- AAK-szókincs funkcionális szélessége, nem csak kérőkártyák jelenléte.

Fejlesztési és környezeti prioritások

- A meglévő kérések és visszautasítások megbízhatóságának megőrzése.
- Nézd, segíts, másik, nem értem, kész, még és szünet modellálása.
- Közös öröm és érdeklődés követése a gyermek által választott módon.
- Kommunikációs alkalmak biztosítása mesterséges visszatartás nélkül.
- A partner reakciójának természetessé és érdemivé tétele minden új funkciónál.

Kerülendő következtetés: Ne szűkítsük a korai kommunikációfejlesztést kérésre, és ne tartsunk vissza alapvető szükségletet azért, hogy a gyermek kommunikáljon.

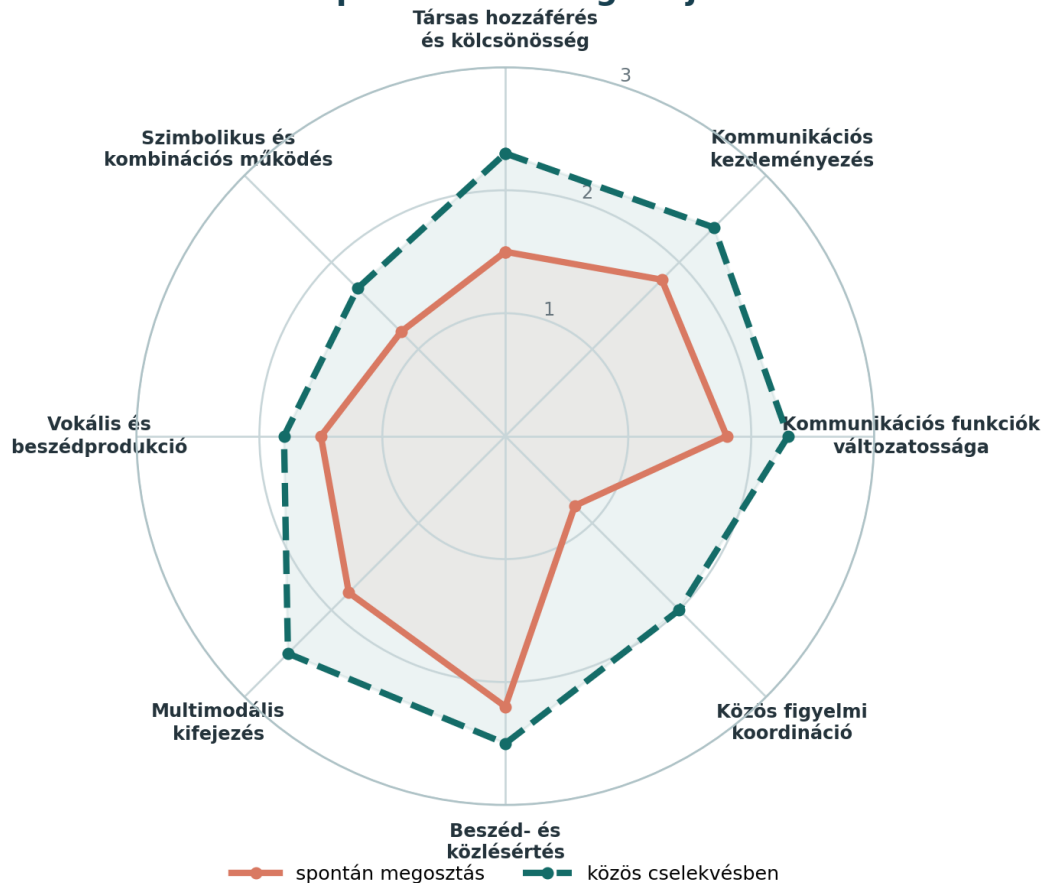
9. profil: Közös figyelmi és triadikus koordinációs egyenetlenség

A gyermek érdeklődik, de a partner, a tárgy és saját jelzése közötti összehangolás nehezebb

22 hónapos gyermek

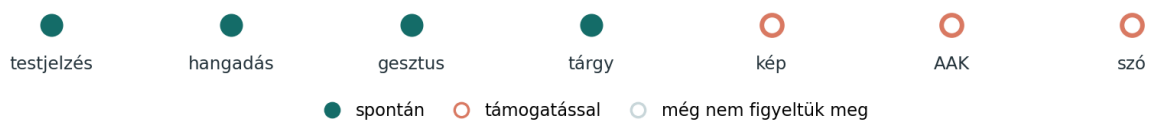
Jellemzés: A gyermek intenzíven érdeklődhet tárgyak, mozgások vagy hangok iránt, de nem mindig kapcsolja össze láthatóan a partnert, az eseményt és saját jelzését. A közös figyelem nem egyenlő a szemkontaktussal: megjelenhet tárgyak, képek odavitelében, testfordításban, hangadásban, rámutatásban, tekintetváltásban, gesztusban vagy AAK-ban.

9. profil mintadiagramja

partner: érdeklődést követő partner | helyzet: közös cselekvés | állapot: szemkontaktus-elvárás nélkül | kulcs: triadikus jelzések

KOMMUNIKÁCIÓS REPERTOÁR - MINTAPÉLDA

Jellegzetes diagramalak: A megértés és funkcionális közlés közepesen erős, egy határozott bemetszéssel a közös figyelmi koordináció tengelyén.

Mit figyelhetünk meg?

- A gyermek megmutat egy tárgyat, de a jelzést nehéz elkülöníteni az átadástól vagy kéréstől.
- A partner kezdeményezését röviden követi, saját érdeklődését kevésbé osztja meg.
- Mozgásos vagy cselekvéses helyzetben jobban koordinál, mint ülő, kérdezős feladatban.
- A megosztás tekintet nélkül, testtartással vagy tárgy odavitelével történhet.
- Az érdeklődést követő partnerrel hosszabb közös epizódok alakulnak ki.

9. profil: gyakorlati értelmezés

Emma huszonkét hónapos, hosszasan figyeli a forgó mosógépet. Nem néz rendszeresen édesanyja szemébe, de amikor a dob felgyorsul, hangot ad, megérinti anyja térdét, majd visszafordul a géphez. Ha az anya kommentálja a változást, Emma újra megérinti, és a következő gyorsulásnál megismétli a mintát.

Értelmezés

Emma viselkedése triadikus koordinációként értelmezhető, bár nem a tankönyvi tekintetváltással jelenik meg. A fő kérdés nem az, hogy néz-e eleget, hanem hogy a partner felismeri-e a bevonás jelét, és tud-e abból kölcsönös, örömteli kommunikációs epizódot építeni.

További vizsgálati irány

- Közös figyelmi válasz és kezdeményezés külön megfigyelése.
- Tekintet, testfordítás, érintés, tárgy, hang, gesztus és AAK együttes elemzése.
- Kérés és élménymegosztás elkülönítése természetes helyzetben.
- Közös epizód hossza, kölcsönössége és partneri követhetősége.
- Szenzoros és motoros tényezők, amelyek módosíthatják a jelzés formáját.

Fejlesztési és környezeti prioritások

- A gyermek érdeklődésének követése és jelentést adó kommentálás.
- Közös cselekvési rutinok megállással, várakozással és folytatással.
- A megosztás minden hozzáférhető formájának elfogadása.
- Mutatás, tárgy odavitel, kép és AAK modellálása szemkontaktus-követelmény nélkül.
- A partner érzékenységeinek fejlesztése a gyermek finom bevonó jelzéseire.

Kerülendő következtetés: Ne mérjük a közös figyelmet kizárólag szemkontaktussal, és ne szakítsuk meg a gyermek érdeklődését csak azért, hogy a felnőttre nézzon.

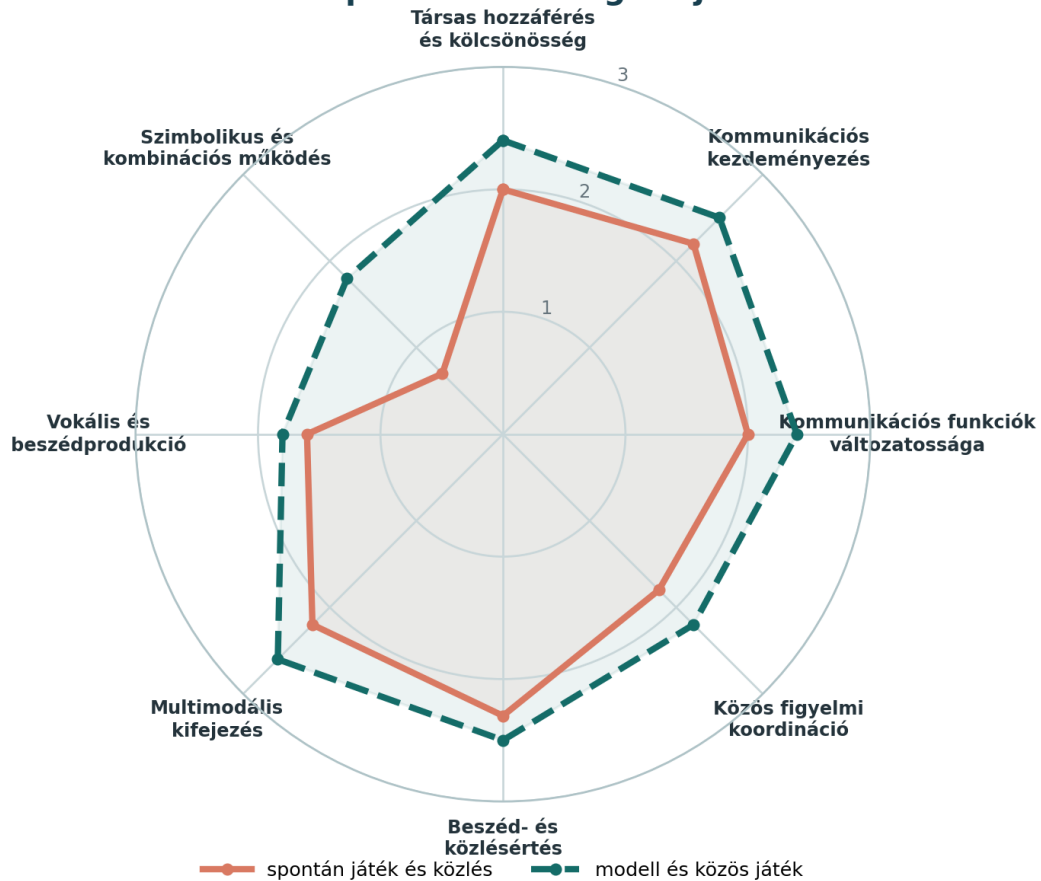
10. profil: Szimbolikus és reprezentációs szervezési nehézség

A funkcionális kommunikáció hozzáférhetőbb, mint a helyettesítés, a mintha-játék és a jelentéskombináció

28 hónapos gyermek

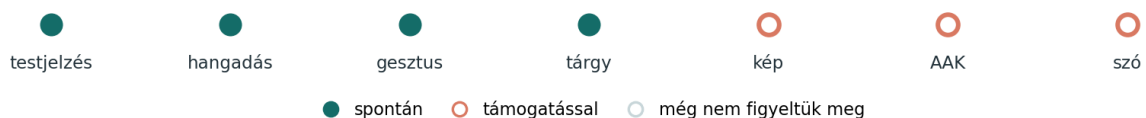
Jellemzés: A gyermek tárgyakat következetesen használhat funkciójuk szerint, rendezhet vagy érzékszervi tulajdonságaik alapján vizsgálhat, miközben a helyettesítés, a mintha-játék, a kép és a több elemből felépülő jelentés kevésbé hozzáférhető. A szimbolikus működést nem szabad kizárólag babaház-játékkal mérni.

10. profil mintadiagramja

partner: utánzó, nem irányító partner | helyzet: funkcionális játékból kiindulva | állapot: rövid közös epizód | kulcs: szimbólumértés

KOMMUNIKÁCIÓS REPERTOÁR - MINTAPÉLDA

Jellegzetes diagramalak: A kommunikációs tengelyek közepesen erősek, a szimbolikus és kombinációs működés mély bemetszést mutat; modell mellett tágul.

Mit figyelhetünk meg?

- A gyermek jól használja a valódi tárgyat, de a kicsinyített vagy képi megfelelő jelentése bizonytalan.
- A mintha-cselekvést röviden utánozza, önállóan ritkábban viszi tovább.
- Egy elemet használ, de két jelentéselem kombinálása nehezebb.
- Saját érdeklődéséhez kapcsolódó tárgyakkal több reprezentáció jelenik meg.
- Cselekvéses modell és ismétlődő játékkeret mellett a szimbolikus változatosság nő.

10. profil: gyakorlati értelmezés

Dávid huszonnyolc hónapos. A kisautókat pályán tolja és szín szerint rendezi, de a kockát nem használja autóként. A logopédus egy kockát a sorompó helyére tesz, majd röviden kommentálja: 'Sorompó le!' majd megállítja a kockát. Dávid néhány ismétlés után maga is leengedi a sorompót, több kockás is autónak választ, később pedig egy lapos tárgyat használ új sorompónak.

Értelmezés

Dávid funkcionális és rendszerező játéka valódi erősség. A támogatás nem ennek lecserélését, hanem a reprezentációs lehetőségek bővítését célozza. A szimbolikus tengely tágulása összefügghet a képek, AAK-szimbólumok és szókapcsolatok jelentésének rugalmasabb használatával.

További vizsgálati irány

- Valódi tárgy, miniatűr tárgy, fotó, rajz és absztraktabb szimbólum kapcsolata.
- Funkcionális, kombinációs és mintha-játék természetes helyzetben.
- Utánzás helyett új változat létrehozásának megfigyelése.
- Egyelemű és kételemű jelentéskombinációk gesztussal, képpel és szóval.
- Látási, motoros és érdeklődési tényezők hatása a játékra.

Fejlesztési és környezeti prioritások

- A gyermek meglévő játékának követése és egyetlen új elem finom hozzáadása.
- Tárgy - kép - cselekvés kapcsolatának élményszerű építése.
- Rövid, ismételhető játékforgatókönyvek választási lehetőséggel.
- Két jelentéselem kombinálása gesztusban, képpen, AAK-ban és beszédben.
- A kreativitás többféle formájának elismerése, nem csak neurotipikus mintha-játék értékelése.

Kerülendő következtetés: Ne tekintsük a tárgyrendezést vagy érzékszervi felfedezést értéktelen játéknak, és ne erőltessünk előírt mintha-játékot a gyermek érdeklődése ellenében.

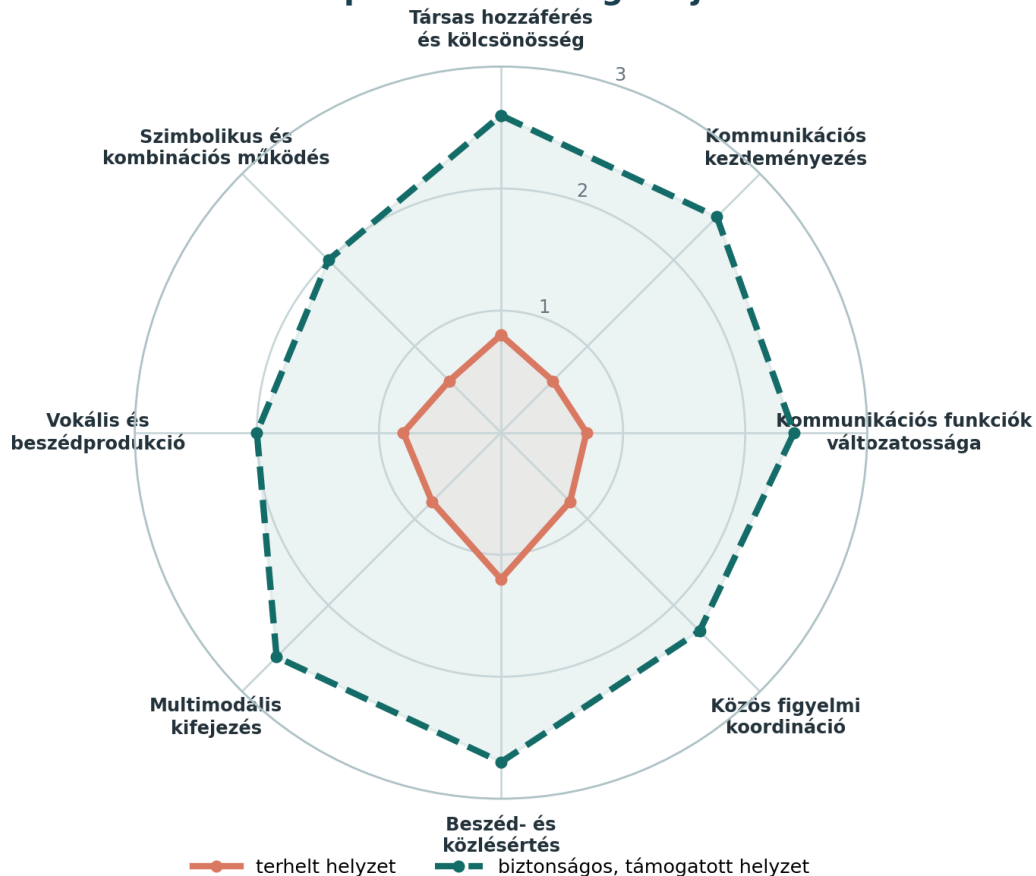
11. profil: Helyzet- és szabályozásfüggő kommunikációs hozzáférés

A gyermek tudása nyugodt helyzetben hozzáférhető, terhelésben azonban jelentősen beszűkül

30 hónapos gyermek

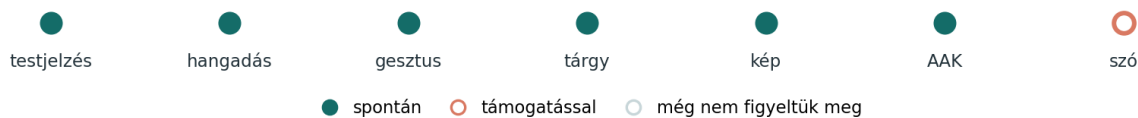
Jellemzés: A gyermek ismerős, nyugodt és játékos helyzetben összetetten kommunikálhat, míg zajban, fáradtan, fájdalom, váratlan változás, közvetlen felszólítás vagy csoportterhelés mellett alig fér hozzá ugyanahhoz a tudáshoz. Az egyik helyzet teljesítményét sem szabad önmagában a gyermek állandó képességeként kezelni.

11. profil mintadiagramja

partner: biztonságos partner | helyzet: csendes, előre jelezhető helyzet | állapot: kipihent állapot | kulcs: szünet és alternatív válasz

KOMMUNIKÁCIÓS REPERTOÁR - MINTAPÉLDA

Jellegzetes diagramalak: A két vonal között nagy távolság jelenik meg szinte minden tengelyen; a környezet és az állapot a profil központi adata.

Mit figyelhetünk meg?

- Otthon több kommunikációs funkció és hosszabb közlés jelenik meg, mint intézményben.
- Fáradtságban a beszéd, gesztus és választás egyaránt csökkenhet.
- A közvetlen kérdés vagy sürgetés tovább szűkítheti a hozzáférést.
- A gyermek szünet, csend és ismerős partner után visszanyerheti kommunikációs eszközeit.
- A terhelt helyzetben a viselkedés gyakran állapotjelzés vagy segítségkérés.

11. profil: gyakorlati értelmezés

Hanna harminc hónapos. Otthon képekkel és rövid szavakkal választ, megmutat és segítséget kér. A zsúfolt bölcsődei öltözőben nem válaszol, eltolja a felnőttek kezét és lefekszik a földre. Amikor csendesebb helyre mehet, megkapja a 'szünet' kártyát és nem sürgetik, néhány perc múlva újra választ a ruhadarabok között.

Értelmezés

Hanna két csillaga nem két különböző képességszintet, hanem két hozzáférési feltételt mutat. A terhelt helyzetben látott beszűkülés nem dac vagy tudáshiány. Meg kell keresni a szenzoros, testi, érzelmi és társas tényezőket, valamint biztosítani kell a nemet, szünetet és alternatív válaszadást.

További vizsgálati irány

- Azonos kommunikációs helyzet csendben, zajban, egyéni és csoportos környezetben.
- Fáradtság, éhség, fájdalom, alvás és szenzoros terhelés hatása.
- Spontán, előre jelzett és közvetlenül felszólított válasz.
- Beszéd, gesztus, kép és AAK hozzáférése különböző állapotokban.
- Szorongási és egészségi tényezők teamvizsgálata szükség szerint.

Fejlesztési és környezeti prioritások

- Előre jelezhető rutin, alacsonyabb nyelvi és szenzoros terhelés.
- A szünet, nem, kész, segítség és később jelzéseinek elérhetővé tétele.
- A válaszadás több módjának elfogadása és a beszédnyomás csökkentése.
- A terhelési jelek korai felismerése és megelőző támogatási terv.
- A tudás dokumentálása több partnerrel és több állapotban.

Kerülendő következtetés: Ne tekintsük a terhelt helyzetben hozzáférhetetlen kommunikációt tudáshiánynak, szándékos ellenállásnak vagy a támogató eszköz feleslegességének.

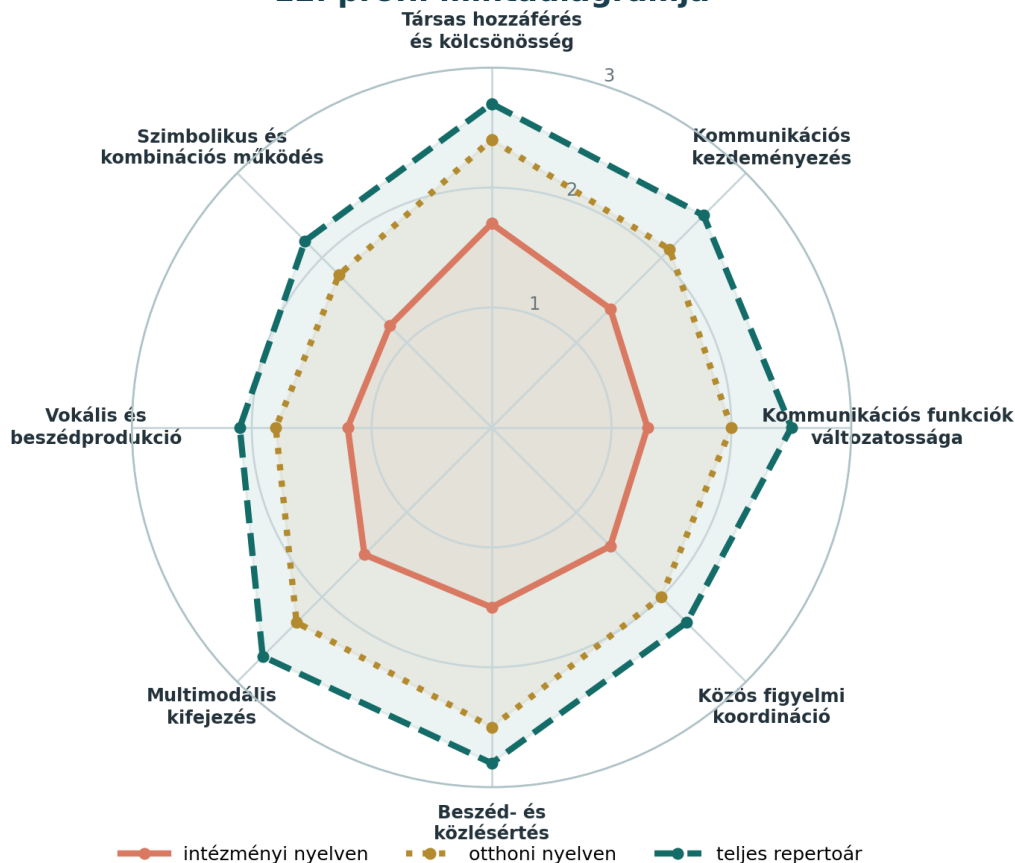
12. profil: Többsnyelvű, elosztott korai kommunikációs repertoár

A gyermek szavai, gesztusai, rutinjai és fogalmai több nyelv és partner között oszlanak meg

31 hónapos gyermek

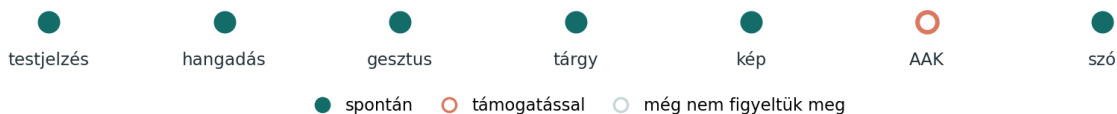
Jellemzés: A többsnyelvű gyermek bizonyos emberekkel, tárgyakkal és rutinokban más-más nyelvet használhat. Egy fogalmat az egyik nyelven megnevez, a másikon felismer, és gesztussal vagy képpel egészíti ki. A teljes tudás csak a nyelvek és kommunikációs módok együttes figyelembevételével válik láthatóvá.

12. profil mintadiagramja

partner: mindkét nyelvet ismerő partner | helyzet: otthoni és intézményi minta | állapot: biztonságos nyelvváltás | kulcs: teljes repertoár

KOMMUNIKÁCIÓS REPERTOÁR - MINTAPÉLDA

Jellegzetes diagramalak: Az egyes nyelvek vonalai kisebbek és eltérő alakúak, míg az összesített multimodális-fogalmi repertoár jóval kiterjedtebb.

Mit figyelhetünk meg?

- Bizonyos szavak csak az egyik nyelven jelennek meg, miközben a fogalom mindkét helyzetben felismerhető.
- A gyermek nyelvet válthat partner, helyszín vagy kommunikációs cél szerint.
- Az otthoni rutinok nyelve gazdagabb lehet, az intézményi tárgynevek pedig magyarul hozzáférhetőbbek.
- A kódváltás és a nyelvek keverése funkcionális stratégia lehet.
- A teljes repertoár csillaga nagyobb, mint bármelyik nyelv külön.

12. profil: gyakorlati értelmezés

Mira harmincegy hónapos, otthon angolul, a bölcsődében magyarul hall beszédet. Otthon angol szóval kér vizet, a bölcsődében a pohárra mutat és magyarul azt mondja: 'inni'. A magyar vizsgálatban kevés állatnevet mond, de az angol elnevezéseket használva és képről választva a teljes fogalmi készlete lényegesen gazdagabb.

Értelmezés

Mira intézményi nyelven rajzolt csillaga nem írja le teljes kommunikációs tudását. A nyelvek közötti különbséget az expozíció, a partner és a rutin magyarázhatja. Tartós nyelvi nehézség gyanúját akkor lehet megalapozottabban felvetni, ha a probléma a teljes repertoárban és több modalitásban is megjelenik.

További vizsgálati irány

- Részletes nyelvi anamnézis: személyek, helyzetek, mennyiség, kezdet és változás.
- Szülői beszámoló és természetes minta minden fontos nyelven.
- Fogalmi tudás összesített értékelése, nem csak nyelvenkénti szószám.
- Kódváltás, gesztusok, képek, AAK és partnerhatás funkciója.
- Szükség szerint képzett tolmács vagy kétnyelvű szakember bevonása.

Fejlesztési és környezeti prioritások

- A család számára fontos nyelvek természetes használatának fenntartása.
- A gyermek teljes repertoárjának elfogadása válaszadáskor.
- Fogalmak összekapcsolása nyelveken, tárgyakon, képeken és cselekvéseken keresztül.
- Funkcionális intézményi szókincs bővítése az otthoni nyelv korlátozása nélkül.
- A fejlődés nyelvenkénti és összesített dokumentálása.
-

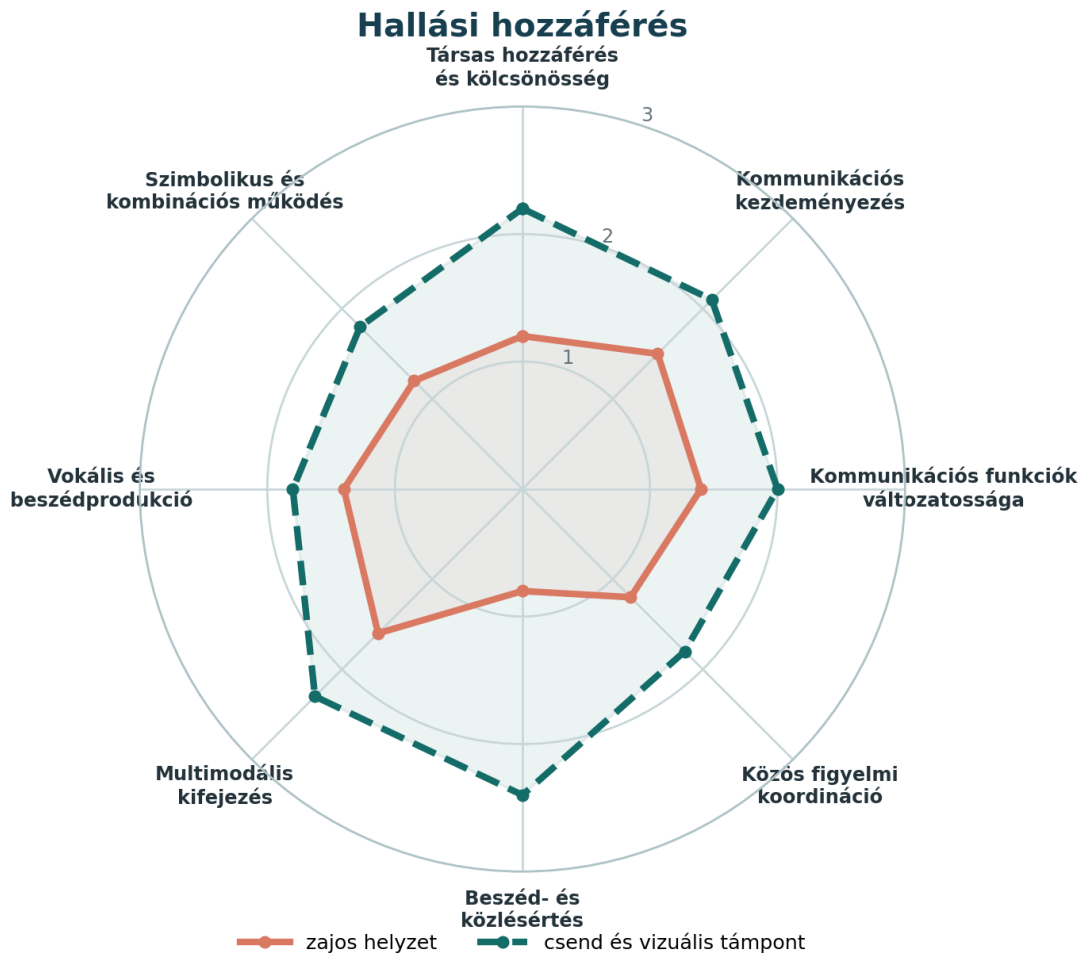
Kerülendő következtetés: Ne javasoljuk automatikusan az otthoni nyelv elhagyását, és ne tekintsük a kódváltást, a nyelvkeverést vagy az egy nyelven mért kisebb szókincset önmagában zavaroknak.

A. hozzáférési réteg

Hallási hozzáférés

A beszédre adott bizonytalan válasz nyelvi és hallási tényezőt egyaránt jelezhet

Miért nem alaprofil? A hallási hozzáférés minden alaprofil alakját módosíthatja. A gyermek csendben, közelről és vizuális támponttal lényegesen többet érthet, mint zajban vagy visszatérő középfülprobléma idején.

Jellegzetes megfigyelések

- Ingadozó válasz névre, beszédre és halk hangokra.
- Látott modellből vagy tárgyi támpontból több megértés.
- Gyakori fülprobléma, nátha, grommet vagy családi hallási anamnézis.
- A zaj és a távolság aránytalanul rontja a kommunikációt.

Fő kérdés: A gyermek nem érti a nyelvi közlést, vagy nem fér hozzá elég stabilan annak akusztikai formájához?

Használat: A csillagot csendes és természetes zajos helyzetben is rajzoljuk fel; az eredmény nem helyettesíti az audiológiai vizsgálatot.

Kerülendő következtetés: Ne magyarázzuk a hallási bizonytalanságot kizárólag autizmussal vagy figyelmetlenséggel.

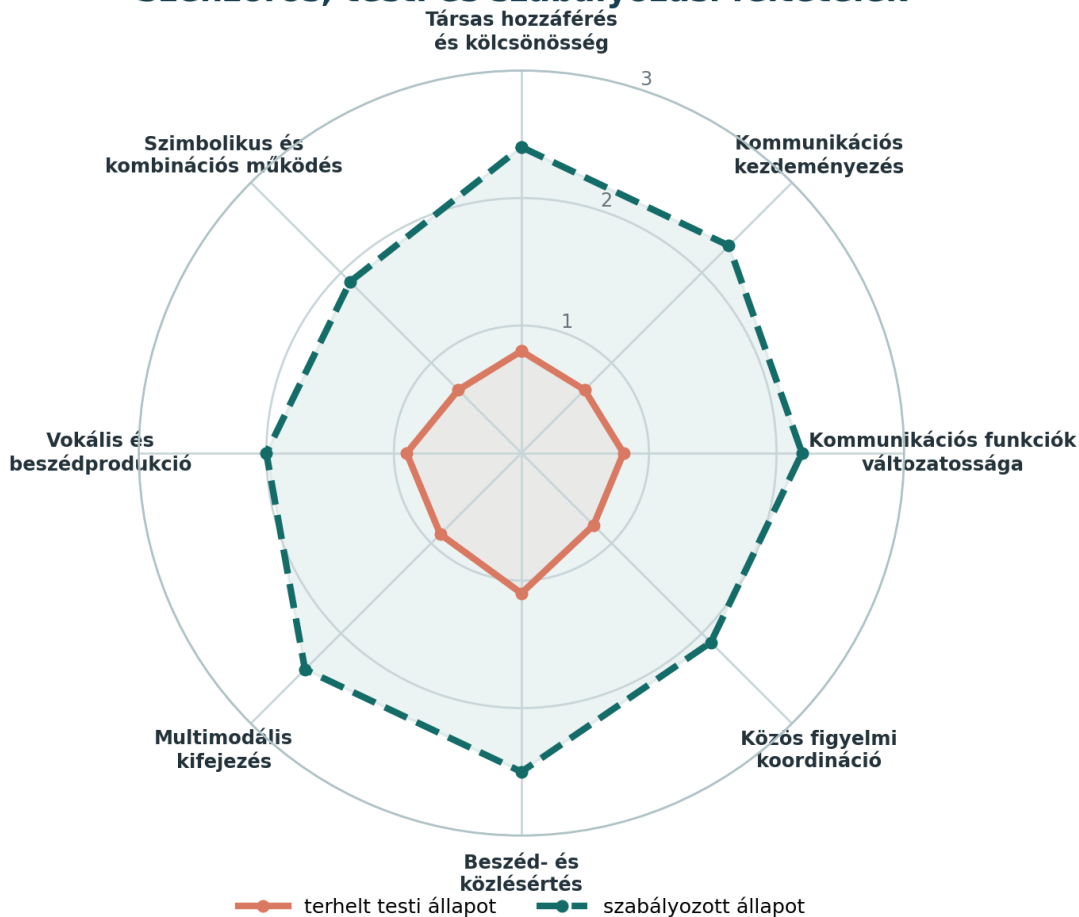
B. hozzáférési réteg

Szenzoros, testi és szabályozási feltételek

Az éberség, fájdalom, alvás, étkezés és érzékszervi terhelés a teljes csillagot módosíthatja

Miért nem alapprofil? A kommunikáció nem választható el a gyermek testi és szabályozási állapotától. Fájdalom, reflux, székrekedés, éhség, alváshiány, szenzoros túlterhelés vagy betegség átmenetileg szinte minden tengelyt beszűkíthet.

Szenzoros, testi és szabályozási feltételek

Jellegzetes megfigyelések

- Nagy napi vagy helyzetek közötti ingadozás.
- A kommunikáció az állapot romlása előtt rövidül vagy eltűnik.
- A gyermek viselkedéssel jelzi azt, amit elérhető szimbólummal még nem tud közölni.
- Pihenés, ritmikus mozgás, csend vagy testi szükséglet rendezése után tágul a profil.

Fő kérdés: Mely testi vagy környezeti feltétel szűkíti az adott pillanatban a kommunikációhoz való hozzáférést?

Használat: A pontok mellé rögzítsük az alvást, étkezést, fájdalomjelet, zajt, átmenetet és éberségi állapotot; szükség esetén orvosi kivizsgálás kapcsolódjon.

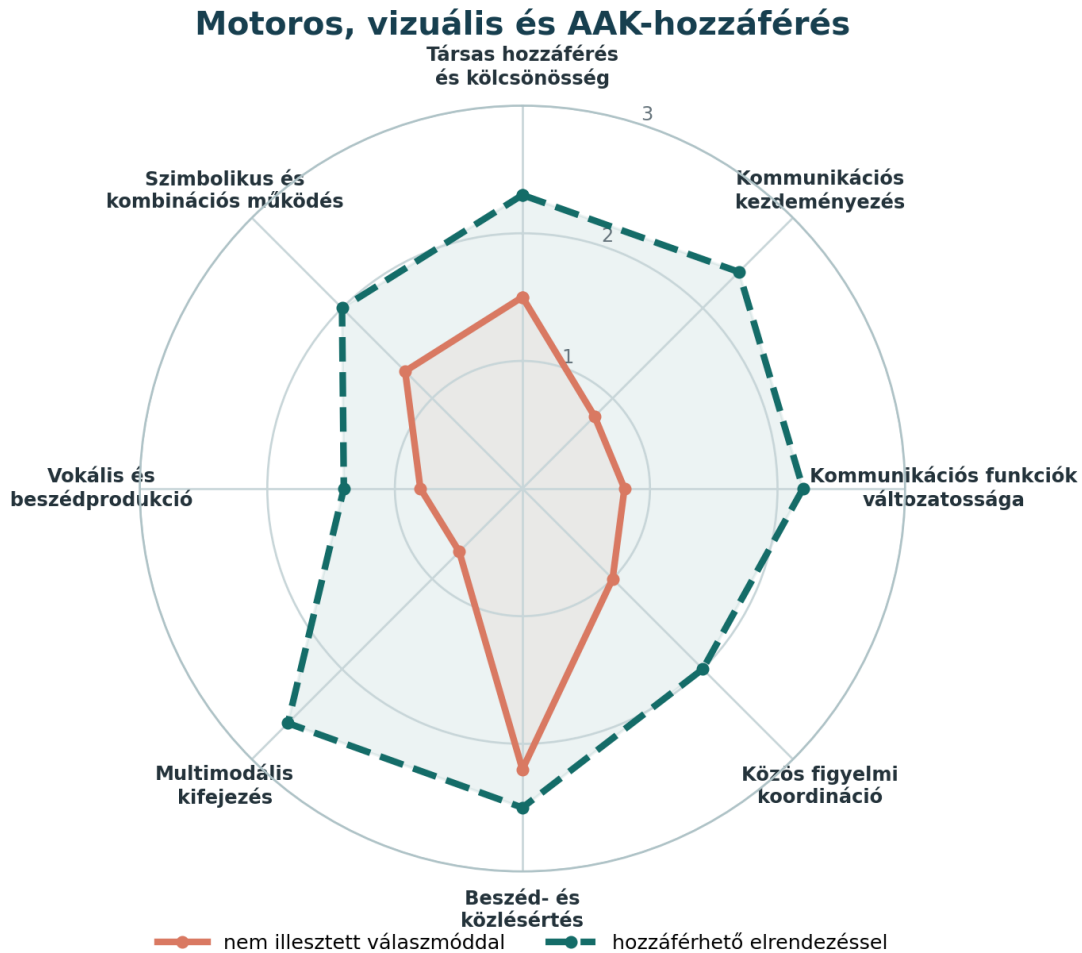
Kerülendő következtetés: Ne kezeljük a szabályozási összeomlást kommunikációs engedetlenségként, és ne próbáljuk terhelésben vizsgáztatással bizonyítani a tudást.

C. hozzáférési réteg

Motoros, vizuális és AAK-hozzáférés

A gyermek értheti a feladatot akkor is, ha a kért válaszmozdulat vagy szimbólum motorosan nem elérhető

Miért nem alapprofil? A rámutatás, képlevétel, tekintetirányítás vagy hangadás mind külön motoros és érzékszervi követelmény. Az AAK-rendszert a látáshoz, testhelyezethez, mozgáshoz, szimbólumértéshez és partneri támogatáshoz kell illeszteni.

Jellegzetes megfigyelések

- Nézi a megfelelő választ, de nem tud rámutatni vagy elérni.
- Más testhelyzetben vagy nagyobb célmezőkkel pontosabban választ.
- A képkártya levétele nehezebb, mint a kép jelentésének felismerése.
- Partner által tartott vagy szemvezérelt elrendezéssel több kezdeményezés jelenik meg.

Fő kérdés: A kommunikációs tudás hiányzik, vagy a felkínált válaszforma nem illeszkedik a gyermek érzékszervi és motoros hozzáféréseéhez?

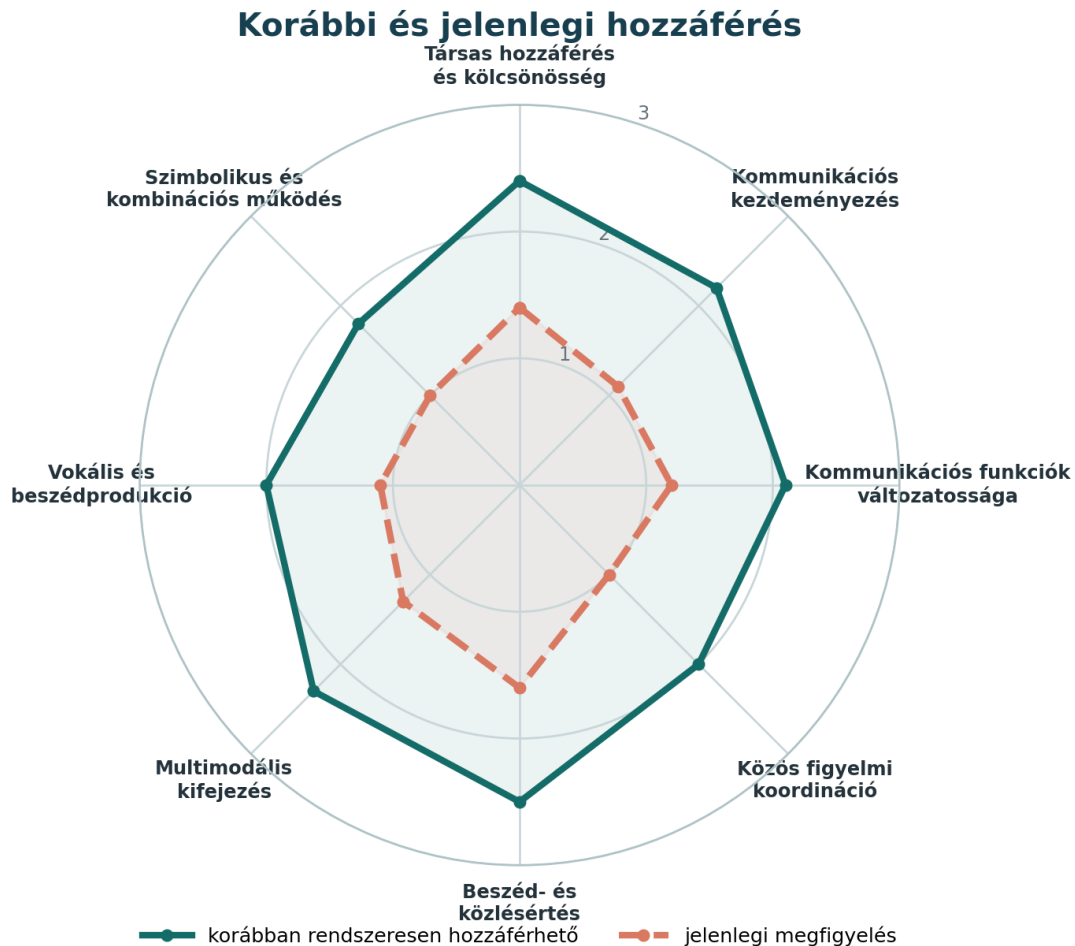
Használat: Ugyanazt a választ több elérési móddal próbáljuk: tárgy, nagy kép, partner által tartott tábla, érintés, tekintet és kapcsoló; szükség szerint ergoterápiás és látásszakmai konzultációval.

Kerülendő következtetés: Ne állapítsunk meg szimbólumértési hiányt olyan rendszerből, amelyet a gyermek fizikailag nem tud megbízhatóan használni.

Külön figyelmeztető kártya

Fejlődési megtorpanás vagy készségvesztés - külön figyelmeztető kártya

Nem profil: A korábban rendszeresen használt kommunikációs, társas, játék-, önellátási vagy motoros készség elvesztését nem soroljuk stabil mintaprofilba. A változást pontosan dokumentálni és gyermekorvosi-fejlődési kivizsgálás felé jelezni szükséges.

Mit dokumentáljunk?

- Mely készség volt korábban rendszeres, funkcionális és több alkalommal megfigyelhető?
- Mikor kezdődött a változás, hirtelen vagy fokozatosan történt-e?
- Minden helyzetben eltűnt, vagy csak bizonyos partnerekkel, állapotban vagy környezetben?
- Kapcsolódik-e betegséghez, fájdalomhoz, hallásváltozáshoz, alváshoz, rohamjelenséghez vagy jelentős életeseményhez?
- Mi maradt hozzáférhető más modalitásban vagy optimális támogatással?

Teendő: A korai intervenció folytatása mellett kérjük gyermekorvosi és szükség szerint neurológiai, audiológiai vagy egyéb teamvizsgálatot. Akut állapotromlás vagy sürgős tünet esetén azonnali egészségügyi ellátás szükséges.

Kerülendő következtetés: Ne tekintjük a készségvesztést az autizmus természetes vagy szükségszerű részének, és ne várjunk hónapokat pusztán megfigyeléssel.

A 12 alaprofil gyors összehasonlítása

Az első differenciáló kérdés segít abban, hogy a csillagból ne címke, hanem vizsgálható munkahipotézis szülessen.

Profil	Diagramjel	Első kérdés
1. Átfogó korai nyelvi-kommunikációs hozzáférési nehézség	A csillag több tengelyen kicsi, de támogatással minden irányban tágul; a multimodális jelzések relatív erősséget mutathatnak.	Több terület érintett, vagy a hozzáférési feltétel szűkít?
2. Főként testi-állapoti jelzésekre épülő kommunikáció	A testjelzések és hangadás erősebbek, míg a kezdeményezés, funkciók és szimbolikus működés keskenyebb; kontingens partnerrel látható tágulás jelenik meg.	Mely testi jelzés ismétlődik, és milyen partneri válasz teszi célzottabbá?
3. Egyéni és partnerfüggő kommunikációs jelek	A két vonal között nagy partnerhatás látható; ismerős emberrel a kezdeményezés, funkciók és multimodális kifejezés lényegesen hozzáférhetőbb.	Mennyivel többet mutat a gyermek az őt jól ismerő partnerrel?
4. Erősebb megértés - nehezebb önálló megfogalmazás	A megértési tengely magas, miközben a kezdeményezés, a funkciók és a beszédproduktó bemetszést mutat; támogatással a kifejezés tágul.	A tudás hiányzik, vagy az önálló közlés előhívása nehéz?
5. Beszédproduktó korlát - erősebb multimodális és szimbolikus tudás	A megértés, multimodális kifejezés és szimbolikus működés magasabb, a vokális-beszédproduktó tengely mélyen bemetszett; AAK-val nagy tágulás látható.	Mit fed el a beszédproduktó és mely válaszcsoportja pontosabb?
6. Korai szavak és mondatformák - rejtett megértési eltérés	A vokális-beszédproduktó és egyes ismert formák erősek, miközben a megértés, a funkciók és a közös figyelmi koordináció bemetszést mutat.	A nyelvi forma mennyire kapcsolódik stabil jelentéshez?
7. Ismételt és egész nyelvi egységekre támaszkodó kommunikáció	Ismert helyzetben a beszédproduktó és kezdeményezés erősebb, új helyzetben a funkciók, megértés és kombinációk szűkülnek.	Mi az ismételt egység funkciója, és mennyire alakítható?
8. Szűk kommunikációs funkciók	A kezdeményezés és multimodális kifejezés relatíve erős, a funkciók változatossága és a közös figyelmi megosztás bemetszett.	Mely kommunikációs funkciókhoz nincs még hozzáférhető eszköz?
9. Közös figyelmi és triadikus koordinációs egyenetlenség	A megértés és funkcionális közlés közepesen erős, egy határozott bemetszéssel a közös figyelmi koordináció tengelyén.	Hogyan vonja be a partnert az érdeklődésébe szemkontaktustól függetlenül?
10. Szimbolikus és reprezentációs szervezési nehézség	A kommunikációs tengelyek közepesen erősek, a szimbolikus és kombinációs működés mély bemetszést mutat; modell mellett tágul.	Milyen támogatással jelenik meg helyettesítés és kombináció?
11. Helyzet- és szabályozásfüggő kommunikációs hozzáférés	A két vonal között nagy távolság jelenik meg szinte minden tengelyen; a környezet és az állapot a profil központi adata.	Mennyit vesz el a terhelés a hozzáférhető kommunikációból?
12. Többnyelvű, elosztott korai kommunikációs repertoár	Az egyes nyelvek vonalai kisebbek és eltérő alakúak, míg az összesített multimodális-fogalmi repertoár jóval kiterjedtebb.	Mit tud a gyermek a teljes nyelvi és multimodális repertoárban?

Összegzés: A profilok átfedhetnek. A legjobb munkahipotézis több természetes helyzetből származó példát magyaráz, és a támogatási feltételek megváltoztatásával ellenőrizhető.

Életkori példatár

Ugyanaz a tengely más megfigyelhető formában jelenhet meg csecsemőkorban és a harmadik életévben. A példák nem kötelező mérőldkövek, hanem megfigyelési kapaszkodók.

Tengely	0-12 hó	12-24 hó	24-36 hó
Kölcsönösség	ritmusváltás, megnyugvás, visszafordulás	cselekvés ismétlése, partner bevonása	közös rutin alakítása, javítás
Kezdeményezés	hang, mozgás, közeledés	gesztus, tárgy odavitele	kép, AAK, szó vagy kombináció
Funkciók	folytatás, megállítás, komfort	kérés, elutasítás, megosztás	segítség, komment, pontosítás
Közös figyelem	partner-tárgy váltakozó orientáció	odavitel, mutató, testfordítás	élmény megosztása több modalításban
Megértés	rutin és hangminta felismerése	ismert szavak, egyszerű közlések	változatosabb közlések és kapcsolatok
Multimodalitás	test, arc, hang	gesztus, tárgy, hang	kép, AAK és szó összehangolása
Beszédprodukción	gügyögés és hangvariáció	szótag és első szóalak	szavak, egységek és kombinációk
Szimbolikus működés	anticipáció és tárgyállandóság	tárgy-kép kapcsolat kezdete	helyettesítés, mintha és kombináció

Kontrollprofil értelmezése

- A korábbi és új diagramot azonos vagy pontosan dokumentált feltételek mellett hasonlítsuk össze.
- A támogatott vonal tágulása fontos eredmény akkor is, ha a spontán hozzáférés még nem változott.
- Az új kommunikációs mód nem alacsonyabb rendű, hanem szélesebb hozzáférést jelent.
- A profil átmeneti szűkülése új környezetben vagy testi terhelésben nem feltétlenül készségvesztés.

Fejlődési óvatosság: A korai fejlődés változatos. A csillag nem diagnosztizál, de segít felismerni, mikor szükséges további vizsgálat vagy gyorsabb támogatás.

Hatlépéses használati folyamat

- 1. Gyűjts természetes mintát** Gondozás, étkezés, mozgásos játék, közös könyvnézés, szabad játék és átmenet legalább két partnerrel.
- 2. Írd le a jelet és a funkciót** Mit tett a gyermek, mi előzte meg, hogyan válaszolt a partner, és mi lett a következmény?
- 3. Fogadj el több válaszcsoportot** Testjelzés, hang, gesztus, tárgy, kép, AAK és szó egyaránt érvényes kommunikációs adat.
- 4. Változtass egy feltételt** Adj több időt, csökkentsd a zajt, válts partnert vagy válaszformát, majd rajzold fel a második vonalat.
- 5. Fogalmaz differenciáló kérdést** Ne címkét adj; jelöld meg, mely nyelvi, hallási, motoros, szimbolikus vagy szabályozási tényezőt kell tovább vizsgálni.
- 6. Fordítsd át támogatássá** Rögzítsd a partneri választ, a hozzáférhető AAK-t, a környezeti változtatást és az első funkcionális fejlesztési célt.

A dokumentáció minimális mondata

Minta: A gyermek [helyzetben], [partnerrel], [kommunikációs módon] jelezte, hogy [funkció/tartalom]. [Támogatás] mellett a teljesítménye [hogyan változott]. A következő vizsgálati kérdés: [munkahipotézis].

Mikor szükséges teamvizsgálat?

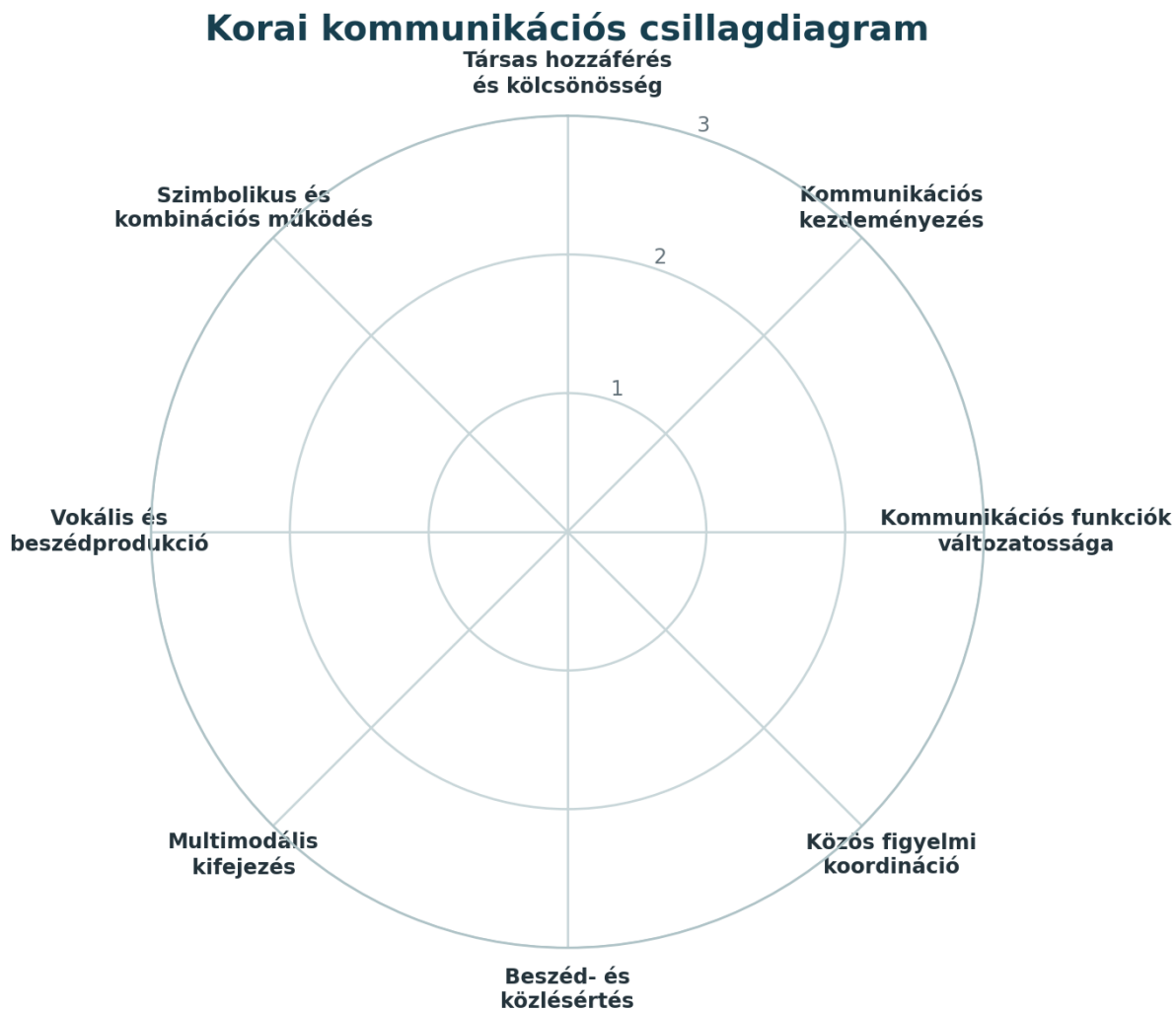
- Ha a kommunikációs hozzáférés több helyzetben tartósan beszűkült.
- Ha hallási, látási, motoros, beszédmotoros, táplálási, alvási vagy fájdalomi tényező merül fel.
- Ha AAK vagy alternatív válaszadás nélkül nem ítéltető meg megbízhatóan a gyermek tudása.
- Ha készségvesztés, jelentős megtorpanás vagy hirtelen profilváltozás jelenik meg.

Zárógondolat: Ne csak azt jegyezzük fel, mit tett a gyermek. Azt is rögzítsük, milyen feltételek között vált ez lehetővé.

Kitölthető csillagdiagram

Gyermek: _____ Dátum: _____ Életkor: _____ Korrigált életkor: _____

Helyzet és partner: _____

Kommunikációs repertoár

Jelölés: S = spontán | T = támogatással | N = még nem figyeltük meg

testjelzés	hangadás	gesztus	tárgy	kép	AAK	szó
S / T / N	S / T / N	S / T / N	S / T / N	S / T / N	S / T / N	S / T / N

Rövid értelmezés / a két vonal közötti különbség:

Kitölthető megfigyelőlap

Egyetlen általános minősítés helyett rövid, konkrét helyzeteket rögzítsünk.

Megfigyelési elem	Konkrét példa
Helyzet és előzmény Mi történt közvetlenül a jelzés előtt?	
A gyermek jelzése Test, hang, arc, gesztus, tárgy, kép, AAK vagy szó - pontosan mit tett?	
Feltételezett funkció Kérés, elutasítás, választás, segítség, szünet, megosztás, komment, javítás vagy más?	
Partneri válasz Mit tett a felnőtt, és mennyi időt adott?	
Következmény Mi változott a gyermek vagy a helyzet szempontjából?	
Hozzáférési feltételek Partner, zaj, fáradtság, testhelyzet, hallás, látás, motorika, nyelv és AAK.	

Következő szakmai kérdés

Első támogatási prioritás

Emlékeztető: A szülői megfigyelés, a videófelvétel és a gyermek saját kommunikációs preferenciája ugyanolyan fontos adat, mint a strukturált helyzetben nyújtott teljesítmény.

Szakmai háttér

A kézikönyv az autilogopedia.hu számára készült gyakorlati szakmai szintézis. A 12 alaprofil, a három hozzáférési réteg és a készségvesztési kártya nem egy publikált vagy standardizált tipológia átvétele. A felépítés a funkcionális kommunikációra, a családközpontú korai intervencióra, a multimodális hozzáférésre, a közös figyelmi és szimbolikus alapokra, valamint a több helyzetből származó megfigyelésre épül.

Szakmai keret: A korai kommunikáció értékelése foglalja magában a receptív és expresszív kommunikációt, a társas kommunikációt, a gesztusokat és a szimbolikus játékot. Az AAK bevezetésének nincs szükséges kognitív, motoros vagy életkori előfeltétele.

Felhasználási megjegyzés: A mintapontok szemléltető értékek; nem használhatók diagnózis, jogosultság vagy ellátási döntés önálló alapjaként.

Készítette: autilogopedia.hu | Szakmai segédanyag logopédusoknak és korai intervenciók teameknek | 2026. augusztus